

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 7 Sayı: 34 Volume: 7 Issue: 34
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÜSLÛP VE ÜSLÛPBİLİM ÜZERİNE-1: İLK BELİRLEMELER ON STYLE AND STYLISTICS-1: PRELIMINARY ORIENTATIONS

Adem ÇALIŞKAN*

Öz

Herhangi bir sözlü ya da yazılı anlatımda konuşmacının veya yazarın kendine özgü farklı dil kullanımları 'üslûb'u oluştururken, gerek Batı ve gerekse Doğu edebiyatlarında asırlardır *retorik* veya *belâğat ilmi* bağlamında düşünülen bu 'farklı üslûpların incelenmesi' de 'üslûpbilim' (ve/veya 'biçembilim') olarak tanımlanmakta ve değerlendirilmektedir.

İçinde yaşadığımız zaman diliminde ise 'üslûpbilim', üslûp araştırmalarına modern dilbilim teorisi ve metodolojisini uygulayan dilbilimin bir dalı ve dilin kullanılma tarzları ile kullanımdaki dil üslûplarını araştıran bir disiplindir. Ancak, bu konuda farklı anlayışlar söz konusudur.

Bu makalede, sözü edilen farklı anlayışlar dahil, üslûp ve üslûpbilim üzerine ilk belirlemelerde bulunulmuştur. Bu bağlamda, üslûp ve üslûpbilim kavramları, tanımları, konuları, amaçları, işlevleri, yöntemleri ve özellikleri ... gibi konular üzerinde durulmuştur. ('Üslûp ve üslûpbilimin tarihçesi', 'üslûpbilim teorileri ve sınıflandırmaları' gibi meseleler, bundan sonraki makalelerin konularını oluşturacaktır.)

Anahtar Kelimeler: Üslûp, Üslûpbilim, Retorik, Belâğat, Edebiyat.

Abstract

While speaker or writer's own distinct language uses in any verbal or written expression is creating 'the style', the examination of these different stylistic expressions that is thought in the context of *rhetoric* or *science of eloquence* in both Western and Eastern literatures for centuries is defined and evaluated as 'stylistics' (and/or 'biçembilim').

'Stylistics' in the time period we live is a branch of linguistics that applied the modern linguistic theory and methodology to stylistic researches, and is a discipline that researched the styles of the use of language and language styles in use. However, there are different understandings in this issue.

In this article, it has been made in preliminary orientations on style and stylistics, including the aforementioned different understandings.

In this context, it is focused on topics such as the concepts, definitions, topics, aims, functions, methods and properties of style and stylistics. (The issues such as ... 'the short history of style and stylistics', 'the theories and classifications of stylistics' will form the subjects of the next articles.)

Keywords: Style, Stylistics, Rhetorics, Eloquence, Literature.

GİRİŞ

İçinde yaşadığımız dünyada en güzel varlıklardan biri olarak insan, her ne kadar onların da kendi anlam dünyalarında anlaşmalarını sağlayacak iletişim şekilleri olsa da diğer canlılardan konuşması ile ayrılır. Yeryüzünde yaşamaya başladığı andan itibaren konuşan ve ilerleyen süreçte bunları yazıya geçiren insanoğlu, konuşmasını ve yazmasını giderek mükemmel bir hale getirerek kullandığı dile özel şekiller kazandırmıştır. Bizce başlangıcı kestirilemeyen bir zamandan beri devam eden bu sürecin Batı dünyasında *retorik*, doğu dünyasında *belâğat* ile asır başına kadar geldiği, kısa süre filoloji olarak devam edip ardından

üslûp ve/veya *üslûpbilim* adlı bir disiplinin ortaya çıktığı bir gerçektir. Bu disiplinin teoride ve pratikteki konumu ve incelenmesi konularımızı oluşturacaktır...

Edebiyatbilim¹ ve onun meydana gelişinde çok önemli bir işlevi olan dil ve dilbilimin pek çok alt dalları vardır. 'Herhangi bir konuşmacı veya şair ve yazarın dili şahsi kullanımı' olan '*üslûp*' ile pek çok bilim adamının dikkatini celbeden önemli dilbilim sahası da '*üslûpbilim*'dir.

Üslûpbilim, konuşma veya yazma, monolog veya diyalog, resmî veya gayri resmî, bilimsel veya dinî ... vs. olsun, farklı metinleri yaratma olasılığı olan dil farklılıkları ve üslûpları geniş bir biçimde ele alır.

Üslûp kavramı yüzyıllardır çeşitli dönüşümler geçirmiştir. Ancak, Batı dünyasında Charles Bally'nin 1909 yılında Fransız üslûpbilimine dair eserinin yayımlanması ile sistemli üslûp araştırmasının doğuşuna bir hız kazandırdığını burada belirtmek gerekir. Dilbilimsel kaynakların bir sistemi şekillendirdiğini belirterek, Bally'nin ayrı bir dilbilimsel disiplin olarak üslûpbilimi kurduğu söylenir. Mario Klarer'ın da ifade ettiği gibi, zaten "Ondokuzuncu yüzyılda belâğat (retorik) etkisini kaybetti, metodolojisi edebiyat eleştirisi ve sanat tarihi tarafından benimsenen bir alan olan üslûpbilim gelişti."² Bu nedenle, "akademik üslûpbilim disiplini bir yirminci yüzyıl buluşudur."³

Tarihî seyri içinde gerek Batı ve gerekse Doğu edebiyatlarında asırlardır *retorik* veya *belâğat ilmi* bağlamında düşünülen ve belâğatçılar tarafından '*âli*' (yüksek), '*müzeyyen / mutavassıt*' (süslü / orta) ve '*sâde / âdi*' (sade/ adi)" şeklindeki üçlü ayrımıyla kabul gören üslûp anlayışı ve sınıflandırması, yukarıda ifade edildiği gibi ondokuzuncu yüzyılda etkisini kaybetmiş, yerine yirminci yüzyılda *üslûpbilim* geçmiştir. "Şimdi incelemeler her yazarın öz üslûbu üzerinde yapılmaktadır. Bu araştırmalar onun kullandığı kelimeler, cümle kuruluşları ve bunların ahengi, yaptığı sanatları meydana çıkarmak şeklinde yapılmaktadır."⁴

Üslûpbilim, bir disiplin olarak edebiyat eleştirisi ve dilbilime bağlıdır ama, kendi başına özerk bir alana sahip değildir. Bu nedenle pek çok başka disiplinlerle ilişki içindedir. "Üslûpbilim, dilbilimin tarihsel dilbilim, lehçebilim, toplumdilbilim, psiko-dilbilim vb. diğer alanları ile sıklıkla kesişir. Bunların hepsi, dil araştırmasının farklı dallarıdır ve birbirinin rakibi

*Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD.

¹ Bu konuda bkz. Türkçede "Edebiyat İlmi", "edebiyat bilimi" ve "edebiyatbilim" kavramları yanında "yazınbilim" de kullanılmaktadır. Bkz. Celâl Nûrî (1332 / 1335 (1916-1917)). "Edebiyat İlmi", *Edebiyat-ı Umûmiyye Mecmuası, Haftalık Siyâsi, Edebî ve İlmî Gazete*, C. 1, Nr. 10, 24 Kanun-ı Evvel / 12 Rebiü'l-Evvel, ss. 184-185; Sadık K. Tural (1980). "Edebiyat Sahasının İlimleşmesi Kavramlar ve Tarifler", *Millî Eğitim Kültür Dergisi*, S. 6, Mart, ss. 12-25; Şerif Aktaş (1984). "Edebiyat İlmi ve Edebî Terminoloji Üzerine", *Millî Kültür*, S. 45, Haziran, ss. 20-23; Dieter Gutzen (1988). *Yazınbilime Giriş* [Çev.: M. Rıdvan Tatlıcı – Şener Bağ], Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 107 s.; Sadık Tural (1993). *Edebiyat Bilimine Katkılar*, Ankara: Ecdad Yayınları; Manon Maren Grisebach (1995). *Edebiyat Biliminin Yöntemleri* [Çev. Arif Ünal], Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları; Gürsel Aytaç (1999). *Genel Edebiyat Bilimi*, İstanbul: Papirüs Yayınları; S. Tural – A. Ulusoy – Ş. Salmanov (2003). "Edebiyat Bilimi", *Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, C. 2, ss. 285-287; Hilmi Uçan (2004). *Edebiyat Bilimi ve Eleştirisi*, Ankara: Hece Yayınları; Gennady Pospelov (2005). *Edebiyat Bilimi* [Çev. Yılmaz Onay], 2.bs., İstanbul: Evrensel Basın Yayın, 592 s.; Mehmet Şirin Çıkar (2005). "Temel Kavramları Bağlamında 'İlmu'l-Edeb' Terimi ve İçeriği", *Nüsha, Şarkiyat Araştırmaları Dergisi / A Journal of Oriental Studies*, Yıl: V, S. 19, Güz, ss. 47-56; İlhan Genç (2008). *Edebiyat Bilimi / Kuramlar – Akımlar – Yöntemler*, 3.bs., İzmir: Kanyılmaz Matbaası; İsmail Çetişli (2008). *Edebiyat Sanatı ve Bilimi*, 1.bs., Ankara: Akçağ Yayınları; Adem Çalışkan (2010). "Edebiyat Teorisi Üzerine-1: İlk Belirlemeler / On Literary Theory-1: Preliminary Orientations", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume. 3, Issue: 12, Summer, s. 91; Fatma Erkman-Akerson (2010). *Edebiyat ve Kuramlar*, 1.bs., İstanbul: İthaki Yayınları, s. 28, 29, 40, 41; İsmet Emre (2012). *Edebiyat Bilimi: Teoriler, Yöntemler, Uygulamalar*, C. 1, 1.bs., Ankara: Anı Yayıncılık, 266 s.

² Mario Klarer (1999). "b)Rhetoric and Stylistics" (Belâğat ve Üslûpbilim), *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], New York: Routledge, p. 76. Ancak Belâğatın ondokuzuncu yüzyılda etkisini kaybedip yerine önce filolojinin ve ardından üslûp ve/veya üslûpbilimin geçtiği görüşünün aksine, 1990'lardan sonra Belâğat'ın yeniden doğduğuna dair çalışmalar da vardır. Örnek olarak bkz. R. Andrew (ed.) (1992). *Rebirth of Rhetoric: Essays in Language, Culture and Education* [Belâğatın Yeniden Doğuşu: Dil, Kültür ve Eğitim Üzerine Denemeler], London: Routledge.

³ Richard Bradford (1997). "Introduction" (Giriş), *Stylistics* [Üslûp], London and New York: Routledge, p. 2.

⁴ Mustafa Nihat Özön (1954). "Üslûp", *Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü*, 1.bs., İstanbul: İnkılap Kitabevi, ss. 282-283.

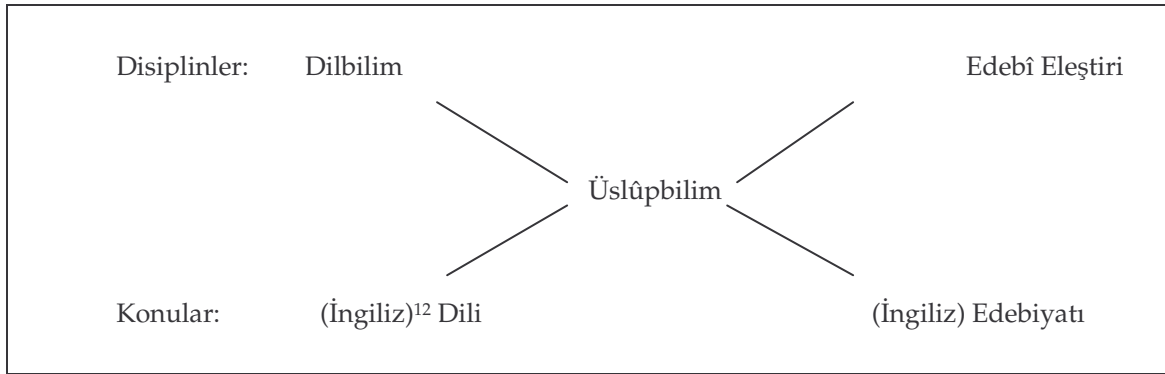
olarak değil, aynı setten farklı araçlar olarak ele alınmalıdır.”⁵ Bu ifadelerden anlaşıldığına göre, üslûpbilim, multidisiplinerdir. Bunu şu ifadeler de desteklemektedir.

N.E. Enkvist (1925-2009)’e göre, metin ve dil modellerini temel dil teorileri üzerine kuran öğrenmenin bir dalı olarak üslûpbilim, “*edebî metinlerin özelliklerini ele aldığı dilbilimin bir altbölümü; arada bir yalnızca dilbilim metotlarını ele aldığı edebiyat incelemesinin bir altbölümü ve özgür ve eklektik bir biçimde hem dilbilim hem de edebiyat araştırması metotlarını ele aldığı özerk bir bilim*”⁶ olarak görülebilir. Benzeri bir görüş de D.C. Freeman tarafından “üslûpbilim, 20. yüzyılın ikinci yarısında başlayan bir alt-disiplindir”⁷ şeklinde ileri sürülmüştür.

Burada üslûbun ve/veya üslûpbilimin akademik ilgiden ayrı olarak, dilin kullanıldığı insan davranışlarının pek çok başka alanlarına uygulanmasının mümkün olabileceğini belirtmek gerekir (Örneğin: bir bireyin insânî aktivite özelliği (*bir kişisel üslûba sahip olmak*), ayırt edici bir kişilik (*Hemingway üslûbu*⁸, *Nedîmâne üslûp*⁹), devirler / dönemler (*barok üslûbu*), sohbette benimsenen ton (*üslûbu hakim kılmak*), geleneğin tarzı (*üslûbunda yaşamak*), yaşamak, moda vs.).

“Üslûp ve/veya üslûpbilim, sesler, biçim, yapı ve anlam gibi geleneksel dilbilimsel düzeylerin kullanımını gerektirir.”¹⁰

H.G. Widdowson¹¹, üslûpbilimi kendi doğrultusunda bir konu olarak değil, Dilbilim ve Edebiyat Eleştirisi adlı iki disiplin arasında bir aracı olarak görür. O aşağıdaki şemada Üslûpbilimin aracılık rolünü sunar:

Şekil: 1

Gerçekten, “edebî üslûpbilim dilbilim ve edebiyat eleştirisi arasında aracılık eden bir disiplindir.”¹³

⁵ Gabriela Missikova (2003). “Stylistics and Other Linguistic Disciplines” (Üslûpbilim ve Diğer Dilbilim Dalları), *Linguistic Stylistics* [Dilbilimsel Üslûpbilim], Univerzita Konstantina Filozofa, Filozoficka Fakulta, Nitra, p. 24.

⁶ Nils Erik Enkvist (1973). *Linguistic Stylistics* [Dilbilimsel Üslûpbilim], Hague: Mouton, p. 27. Krş. Gabriela Missikova (2003). “Stylistics and Literary Study” (Üslûpbilim ve Edebiyat Araştırması), *Linguistic Stylistics* [Dilbilimsel Üslûpbilim], p. 24.

⁷ D.C. Freeman (1971). *Linguistics and Literary Style* [Dilbilim ve Edebi Üslûp], New York: Holt Rinehart & Winston, p. 1.

⁸ Bkz. Terrence Doody (1974). “Hemingway’s Style and Jake’s Narration” (Hemingway Üslûbu ve Jake’in Öykülemesi), *The Journal of Narrative Technique*, Vol. 4, No. 3, September, pp. 212-225; Larzer Ziff (1979). “The Social Basis of Hemingway’s Style” (Hemingway Üslûbunun Toplumsal Temeli), *Poetics*, Vol. 7, January, pp. 417-423.

⁹ Bkz. Saadet Karaköse (2007). “XVII.Yüzyılda Nedîmâne Bir Üslûp: Mâhir Divanı”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 22, Konya, ss. 145-166.

¹⁰ Ayo Ogusiji ... (2012). “ENG 434 Literary Stylistics”, *School of Arts and Social Sciences / National Open University of Nigeria*, Lagos, p.13.

¹¹ H.G. Widdowson (1975). *Stylistics and the Teaching of Literature* [Üslûpbilim ve Edebiyat Öğretimi], London: Longman, p. 4. Krş.: Nozar Niazi – Rama Gautam (2010). *How To Study Literature: Stylistic And Pragmatic Approaches* [Edebiyat Nasıl İncelenmeli: Üslûpbilimsel ve Edimbilimsel Yaklaşımlar], New Delhi: Raj Press, p. 6.

¹² Şemadaki parantez içlerinde yer alan “İngiliz” kelimeleri “Türk” şeklinde değiştirilerek düşünülürse, şemanın zihinsel açıdan dönüşümü sağlanmış olur.

¹³ Shen Dan (1995/1998) *Literary Stylistics and Fictional Translation* [Edebi Üslûpbilim ve Kurmaca Çevirisi], Beijing: Peking University Press, p. 19. Krş. Zhiqin Zhang (2010). “The Interpretation of a Novel by Hemingway in Terms of

Bu çalışmamızın başlangıç kısımlarında görüleceği gibi üslûp ve/veya üslûpbilimin tanımlanması güç olsa da pek çok üslûpbilimci ve araştırmacı tarafından tanımlanma girişimlerinde bulunulmuştur. Bu tanımlar eğitim öğretim alanında belli bir fikir edinme açısından elbette önemlidir. Ancak bu konuda üslûbun ve/veya üslûpbilimin mahiyeti ve tanımlanma sorununun çok tartışma ve belirsizliklere yol açtığını, bu durumun da aslında diğer dilbilimsel birimlerin (örneğin, kelime ve cümlenin) tüm kapsamını sunma ve evrensel biçimde kabul etmenin benzer bir sorununa benzediğini unutmamak gerekir.

Üslûp ve/veya üslûpbilimin başlangıçtan ortaya çıktığı yirminci yüzyıla ve oradan günümüze kadar olan tarihî gelişimini, bu bağlamda ileri sürülen teorilerini ve yapılan sınıflandırma çabalarını bütüncül bir yaklaşımla bilmek ve bunun bilgisi ile donanmış olmak, hem bir edebiyat araştırmacısı hem de doktora eğitimi alan öğrenciler için son derece önemlidir...

Yerli ve yabancı kaynaklarda üslûp ve/veya üslûpbilim incelemesi ve yöntemleri ile bu konuda ortaya çıkan sorunlara dair pek çok çalışma vardır¹⁴. Gerçekten, üslûp ve/veya üslûpbilimsel çözümlemenin dil öğretimi, edebî eleştiri ve uygulaması, dil iletişimi ve çeviri için büyük bir önemi vardır¹⁵.

“Üslûpbilim, bir edebî metni oluşturan unsurları nasıl adlandırılacağını bize söyleyebilir ve onların nasıl kullanılacağını belgelememize imkân tanıyabilir, ama bunu yaparken, gerçek dünyadaki dile odaklanan disiplinlerin terminolojisi ve metodolojisini de kullanmalıdır. Vezin, anlatı ve dramatik diyalog incelemesi, bütün dilbilimsel kullanım şekillerinin temel birimleri ve ilkeleri, yani sesbirimler, ritmik düzenler, dilbilgisi kategorileri, sözdizimsel düzenleme biçimleri ... vs. üzerine kurulur. Fakat bu aynı iletişimin temel ilkesi, saf dilbilim metodolojisi, yapısalılık ve göstergebilim, söylem teorisi, toplumdilbilim, cinsiyet araştırmaları, dilbilim felsefesi ve iletişimin bağlam ve pragmatik amacını kapsayan bütün disiplinler ağını da destekler. Bundan dolayı, modern üslûpbilim, iki disiplin buyrukları arasına sıkışmıştır: Bir taraftan, dilin kullanılış tarzı ile gerçek dünyanın etkin bir nesnesi olarak onun belli bağlamı ve nesnesi – dili arasındaki ilişkiyi ele alma sorunları doğar. Diğer taraftan, gerçek dünyanın – edebî dilin kopyalarını, modellerini veya bozukluklarını yaratmak için özel dilbilimsel yapıların kullanımlarını tanımlamaya çalışır.”¹⁶

Kuşkusuz, üslûp ve/veya üslûpbilim sahasının önde gelen üslûpçuları ve/veya üslûpbilimcilerinin tanınması, önemli eserlerinden örnek metinlerin derlenmesi ve okunması, bu alanda çalışan veya çalışacak olanlar için bir zorunluluktur.

Sonuç olarak, şunu belirtmekte yarar vardır. “Anlatım özelliği (= üslûp), sözlerin, çok uzun ya da kısa kurulmasından; icazlı, yani geniş ve ağır anlamla yüklü olmasından ya da anlamı yüzeyde taşımasından; sözde edebî sanatlarla fazla yer verilip verilmemesinden; sözdiziminde fazla kuralcı davranılmasından ya da günlük konuşmalardaki savrukluğa ve doğallığa bağlı kalınmasından; konu seçiminden, hitabedilen okuyucu kalitesinden, yazarın bağlandığı edebiyat akımının sanat ve dil anlayışından vb. ... doğar.

Güçlü anlatım özelliği olan yazarların yazıları, her zaman aranır ve zevkle okunur...”¹⁷

Bütün bunların sonunda çok öz olarak sözleri bağlamak gerekirse, yolda yürüyen birisini ardından yürüyüşünden tanıyabilmek onunla iç içe bir hayat sürmeyi veya imzasız bir yazıyı üslûbundan tanıyabilmek, bu konuyla meşguliyeti ve donanımlı olmayı gerektirir.

Literary Stylistics” (Edebî Üslûpbilime Göre Hemingway’in Bir Romanının Yorumlanması), *The International Journal of Language Society and Culture*, Issue: 30, p. 155.

¹⁴ Örnek olarak bkz. Mehmet Rifat (2004). “Leo Spitzer: Yazınsal Eleştiride Biçem Araştırmaları”, *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1165, Ekim, ss. 68-71; Mehmet Rifat (2004). “Azra Erhat’ın Bir Yazısı: ‘Üslûp Biliminde Yeni Bir Yöntem’”, *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1166, Kasım, ss. 57-59.

¹⁵ Bkz. Unauthor (02.07.2013). “2.5.Role and Significance of Stylistic Research” (Üslûpbilim Araştırmasının Rolü ve Önemi), <http://menku.baidu.com/view/86c98836eefdc8d376ee32ea.html>; http://www.chinadmd.com/file/icpccvveu6wxc3xvucawwu6_3.html, 03.07.2013.

¹⁶ Richard Bradford (1997). “Rhetorik” (Retorik), *Stylistics [Üslûp]*, p. 2.

¹⁷ Kemal Gariboğlu (1989). *Örneklî Kompozisyon Bilgileri*, İstanbul: Serhat Kitap Yayın Dağıtım, ss. 175-76.

Yerli ve yabancı dilde çok değişik tür ve seviyelerde üslûp ve/veya üslûpbilim üzerine çalışmalar yapılmış ve yapılmaktadır. Bu alanda en önemli çalışmalar, gerek ilgili alanda yayın yapmak, gerek lisans ve lisansüstü programlar açmak ve gerekse bu sahada tezler hazırlatmak şeklinde Üniversitelerce yürütülmektedir.

Qian Yuan'ın ifade ettiği gibi, üslûpbilim, "Üslûbun, anlamın gerekli bir parçası olması; Üslûpbilimin 'üslûbun anlamını' edinmemize yardım etmesi ve edebiyatın esas araştırılmasına giden yolu hazırlaması"ndan ötürü gereklidir¹⁸. Bu gerekliliğe inanılarak, böyle bir makale ile konuya katkı sağlanması amaçlanmıştır.

ÜSLÛP VE ÜSLÛPBİLİM ÜZERİNE

A-KELİME ANLAMI

Kökeni Latincedeki "kazık yahut yazmak için ucu sivri alet (kalem)"¹⁹ anlamına gelen "stilus'a ve Grekçe 'stylos'a dayanan, Batı dillerinden Fransızcada "stylistique"²⁰, İngilizcede "style"²¹ veya "stylistics"²², Almancada "stilistik"²³, Arapçada "üslûb = بولسا" veya "üslûbiyyât = تايبولسا"²⁵ veyahut "el-üslûbiyye = الةبولسال"²⁶ ve "el-ilmü'l-üslûb = معلقاً بولسال"²⁷ olan kavram, Türkçede (Batı dillerindeki eşanlamı kelimele de karşılayacak biçimde Arapça'dan geçmiş alıntı bir kelime olarak) hem "üslûp"²⁸, "biçem"²⁹, "deyiş"³⁰ ve "özanlatı"³¹ hem de

¹⁸ Qian Yuan (2006). *Stylistics: A Coursebook for Chinese EFL Student* [Üslûpbilim: Çin EFL Öğrencisi İçin Ders Kitabı], Beijing: Foreign Language Teaching and Research Press, pp. 5-7. Krş. ve bkz. Unauthor (02.07.2013). "2.5.Role and Significance of Stylistic Research" (Üslûpbilim Araştırmasının Rolü ve Önemi), <http://menku.baidu.com/view/86c98836eefdc8d376ee32ea.html> ; http://www.chinadmd.com/file/icpccvveu6wxc3xvucawwwu6_3.html , 03.07.2013.

¹⁹ Celalettin Divlekçi (2007). "Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi (I)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 48, S. II, Ankara, s. 119. Gennady Pospelov ise, bu kelime hakkında şunları dile getirmiştir: "Üslûp (biçem) anlamına gelen "stil" sözcüğü Roma'lı yazarlarca, belli bir yazarın yazılı sözlerinin özelliklerini belirtmek üzere düzdeğişmeceli olarak kullanılmıştır (Yun: Stylos –Mumla kaplı bir tablet üzerine yazı yazmakta kullanılan sivri uçlu bir çubuk). Aynı sözcük günümüze dek aynı anlamda kullanılagelmiştir. Ancak pek çok edebiyat bilimcisi ve dilbilimci, "stil" (kalem) sözcüğüyle bir eserin dil kuruluşu özelliklerinin belirtilmesi gerektiği görüşündedir..." [bkz. Gennadiy Pospelov (2005). "Edebiyat Eserlerinde Üslup", *Edebiyat Bilimi* [Çev. Yılmaz Onay], s. 450].

²⁰ Bkz. Pierre Guirand (1969). *Essais de Stylistique: Problemes et Methodes* [Üslûpbilim Üzerine Denemeler: Sorunlar ve Yöntemler], Paris: Klincksieck; Michael Riffaterre (1971). *Essais de Stylistique Structurale* [Yapısal Üslûpbilim Üzerine Denemeler], Paris: Fşammarion.

²¹ Bkz. Walter Raleigh (1897). *Style* [Üslûp], Edward Arnold, New York; Susan Sontag (1965). "On Style" (Üslûp Üzerine), *Partisan Review*, No. XXXII, pp. 543-560; J.M. Ellis (1970). "Linguistics, Literature, and the Concept of Style" (Dilbilim, Edebiyat ve Üslûp Kavramı), *Word*, Nu. 26, pp. 65-78; John Haynes (1995). *Style* [Üslûp], London: Routledge; Dennis Freeborn (1996). *Style: Text Analysis and Linguistic Criticism* [Üslûp: Metin Çözümlemesi ve Dilbilimsel Eleştiri], London: Palgrave: Mcmillan; Peter Richardson (1998). *Style: A Pragmatic Approach* [Üslûp: Pragmatik Bir Yaklaşım], Boston: Allyn & Bacon.

²² Bu konuda bkz. Peter Verdonk (2002). *Stylistics* [Üslûp], Oxford: Oxford University Press, 124 p.; Paul Simpson (2004). *Stylistics: A Resource Book for Students* [Üslûpbilim: Öğrenciler İçin Kaynak Kitap], New York: Routledge, XIV+247 s.; Peter Stockwell and Sarah Whiteley (eds.) (2013). *The Cambridge Handbook of Stylistics* [Cambridge Üslûpbilim El Kitabı], Cambridge: Cambridge University Press.

²³ Bkz. Herbert Seidler (1953). *Allgemeine Stilistik* [Genel Üslûpbilim], Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 336 s.; Bernhard Sowinski (1991). *Stilistik: Stiltheorien und Stilanalysen* [Üslûpbilim: Üslûp Teorisi ve Üslûp Çözümlemesi], Stuttgart – Weimar: J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, 247 s.

²⁴ Bu konuda bkz. Ali Bu Mühlîm (1415 / 1995). *Fi'l-Üslûbi'l-Edebî* [Edebî Üslûp Üzerine], 2. Tab', Beyrut: Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, 176 s.

²⁵ Bu konuda bkz. Muhyiddin Osman Muhsib (1431 / 2011). *el-Üslûbiyyâtü'l-Edebiyye* [Edebî Üslûpbilim], Riyad: Câmîatü'l-Melik Suûd, 476 s.

²⁶ Bu konuda bkz. Abdüsselâm el-Mesedî (1977). *El-Üslûbiyyetü ve'l-Üslûb* [Üslûpbilim ve Üslûp], Tunus: Dâru'l-Arabiyye li'l-Kitâb; Fethullah Ahmed Süleyman (1990). *el-Üslûbiyye: Medhalün Nazariyyetün ve Dirâsetün Tatbikiyyetün* [Üslûpbilim: Teoriye Giriş ve Uygulamalı Bir İnceleme], ? : Dâru'l-Fenniyye, 264 s.; Muhammed Abdülmuttalib (1994). *el-Belâğa ve'l-Üslûbiyye* [Belağat ve Üslûpbilim], Kahire: eş-Şeriketü'l-Misriyyetü'l-Âlemiyyetü Li'n-Neşr; İbrahim Halil (1417 / 1997). *el-Üslûbiyye ve Nazariyyetü'n-Nass* [Üslûpbilim ve Metin Teorisi], Amman: Dâru'l-Fâris; Hâlid Mahmûd Cemâ'a (2003). *Nahve Nazariyyetün Üslûbiyyetün ve Lisâniyyetün* [Bir Üslûp ve Dil Teorisine Doğru], Dimaşk: Dâru'l-Fikr.

²⁷ Bkz. Şükrî Muhammed Ayyâd (1402 / 1982). *Medhalün ilâ 'İlmi'l-Üslûb* [Üslûpbilime Giriş], Riyad: Dâru'l-Ulûm; Sâlih Fazl (1992). *'İlmi'l-Üslûb: Mebdâ'uhu ve İcrâ'âtuhu* [Üslûpbilim: İlkeleri ve Uygulamaları], Kâhire: Mü'essesetü'l-Muhtâr li'n-Neşr ve't-Tevzî'.

²⁸ Bkz. Ahmet Hâşim (1928). "Üslûp Hakkında Bir Mülâhaza", *İkdâm*, Yıl: 35, Nu. 11212, 11 Temmuz, s. 1; Mehmet Kaplan (1941). "Üslûba Dair", *Varlık, Milliyetçi ve Memleketçi Fikir Mecmuası*, Yıl. 9, C. 12, S. 202, 1 Aralık, ss. 226-227; Mehmet Kaplan (1944). "Üslûp Nescinde Yenilik", *İstanbul*, S. 7, 1 Mart; A.mlf. (1946). "Üslûp ve Halk", *İstanbul*, 1 Ocak;

“üslûbiyyât”³², “üslûp ilmi”³³, “üslûp bilgisi”³⁴, “üslûp bilimi”³⁵, “üslûpbilim”³⁶, “biçembilgisi”³⁷, “biçembilim”³⁸ ve “deyişbilim”³⁹ ile karşılanmaktadır. Burada açıkça görülen bir sorunu dile getirmek gerekli gibi gözükmektedir. Bu sahada kullanılan kelime bolluğu, bizzat üslûptaki seçme açısından bir zenginliği gösterirken, akademik açıdan da bir terim kargaşasını işaret etmektedir⁴⁰.

Ancak, üslûp ve/veya üslûpbilim kavramı yerine Batı dillerinden Almanca’daki kelimenin (bir çeşit İngilizce ‘stylistics’ kelimesinin telaffuzu gibi de benimsenip) alıntılanarak kullanılan ‘stilistik’⁴¹ gibi, Arapça’dan alıntı bir kelime olarak eskiden ‘edâ’⁴² veya ‘tarz’⁴³ kelimelerinin de kullanıldığını unutmamak gerekir.

“Üslûp kelimesinden edebî incelemenin bir dalı olan stilistik kelimesi doğmuştur... Stilistik, genel olarak, eleştiriden daha dar kapsamlı ve daha mekaniktir...”⁴⁴

A.mlf. (1955). “Üslûba Dair”, *İstanbul*, S. 4, Nisan; Cemil Yener (1959). “Üslûp ve Sanatçı”, *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 8, S. 91, Nisan, ss. 367-369; Tâhir-ül Mevlî (1973). “Üslûb”, *Edebiyat Lüğatı* [Neşre haz.: Kemal Edip Kürkçüoğlu], 1.bs., İstanbul: Enderun Kitabevi, ss. 177-178; Şerif Aktaş (1973). “Üslûp Meselesi”, *Fikir ve Sanat Hareketi*, S. 88, Nisan 1973, ss. 55-57; L. Sami Akalın (1980). “Üslûb (Fr. Style)”, *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, 5.bs., İstanbul: Varlık Yayınları, ss. 298-300; Rasim Özdenören (1997). “Üslûp”, *Ruhun Malzemeleri*, 2.bs., İstanbul: İz Yayıncılık, ss. 289-290; Erman Altun (1999). “Aşık Tarzı Türk Halk Edebiyatında Üslûp”, *Edebiyat ve Toplum Sempozyumu Bildirileri*, Gaziantep: AÜ Tömer Gaziantep Şubesi, ss. 23-26; Mehmet Önal (2008). “Edebî Dil ve Üslûp”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 36, Erzurum, ss. 23-47; Menderes Coşkun (2010). “Üslûp Çalışmaları Üzerine”, *Nesrin İnşası: Düzyazıda Dil, Üslûp ve Türler (Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları V)*, İstanbul: Turkuaz Yayınları, ss. 73-83.

²⁹ Bkz. Raymond Queneau (2003). *Biçem Araştırmaları* [Çev.: Armağan Ekici], 1.bs., İstanbul: Sel Yayıncılık, 140 s.; Canan Aslan (2003). “Bir Biçem İncelemesi, Bir Can Yücel Şiiri”, *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, S. 121, Ankara, ss. 48-61; Canan Aslan (2003). “Memduh Şevket Esendal’ın Biçemine Dilbilimsel Bir Yaklaşım: Bir Öykü ve Çözümleme: ‘Pazarlık’”, *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, S. 122, Ankara, ss. 17-30; Mehmet Rifat (2004). “Leo Spitzer: Yazınsal Eleştiride Biçem Araştırmaları”, *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1165, Ekim, ss. 68-71; Cemal Sakallı (2005). “Yazınlararası Biçem Alımlamaları (Vladimir Nabokov ve Oğuz Atay Örneğinde)”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 22, S. 2, Ankara, ss. 173-186.

³⁰ Bkz. Ünsal Özünlü (2011). “Değiş Türlerine Yeniden Bir Bakış”, *Sakarya Üniversitesi 11.Uluslararası Dil-Yazın-Değişbilim Sempozyumu (Gönüllük ve Hoşgörü)*, 13-14 Ekim.

³¹ Bkz. Emin Özdemir (1981). “Özanlatı”, *Sanat Olayı*, S. 10, Ekim; A.mlf., *Yazı ve Yazınsal Türler*, İstanbul: Varlık Yayınları, 1983, s. 17; A.mlf. (2002). “Özanlatı ya da Biçem”, *Dilin Öte Yakası: Eleştirel Denemeler*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 31 vd.

³² Bkz. M. Mihaylov (1990). *Azerbaycan Dilinin Üslûbiyyatı*, Bakü: Azerbaycan SSR İlimler Akademisi Neşriyatı, 148 s.

³³ Bkz. Azra Erhat (1937). “Üslûp İlminde Yeni Bir Usûl”, *Romanoloji Semineri Dergisi*, S. 1, ss. 1-7.

³⁴ Bkz. Gürsel Aytaç (2009). “Üslûp Bilgisi”, *Genel Edebiyat Bilimi*, 2.bs., İstanbul: Say Yayınları, ss. 77-100.

³⁵ Bkz. Mehmet Rifat (2004). “Azra Erhat’ın Bir Yazısı: ‘Üslûp Biliminde Yeni Bir Yöntem’”, *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1166, Kasım, ss. 57-59.

³⁶ Bkz. Zeki Karakaya (1996). “Üslûp ve Üslûpbilim Kuramları”, *Akademik Açı*, S. 2, Samsun, ss. 117-133.

³⁷ Bkz. Rene Wellek (1979). “Biçembilgisi, Şiir Sanatı ve Eleştirisi” (Çev. Ahmet Kocaman), *Türk Dili*, C. 11, S. 339, Aralık, ss. 338-347.

³⁸ Bkz. Şeyda Ülsever (1990). “Biçembilim: Bir Uygulama”, *Dilbilim Araştırmaları*, Hitit Yayınevi, s. 95; Berrin N. Karayazıcı (1994). “Biçembilim ve Yazın Çevirisi”, *Dilbilim Araştırmaları*, Hitit Yayınları, ss. 247-263; Viktor Vinogradov (1995). “Biçembilimin Görevleri Üstüne”, *Yazın Kuramı / Rus Biçimcilerinin Metinleri* [Çev.: Mehmet Rifat – Sema Rifat], 1.bs., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, ss. 94-98; Aysu Erden (2001). “Biçembilim ve Yazınsal Eleştirisi”, *Türkiye’de Eleştiri ve Deneme*, Ankara: Tömer Yayınları, ss. 47-56; Nazan Tutaş (2006). “Yazınsal Metinlerde Biçembilimsel İnceleme”, *Littera, Edebiyat Yazıları*, C. 19, Aralık, ss. 169-180; Ayşe Eda Gündoğdu (2012). “Haldun Taner’in Konçinalar Adlı Öyküsünün Biçembilimsel Açısından İncelenmesi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 5, S. 8, Ocak, ss. 39-50.

³⁹ Bkz. Ünsal Özünlü (1979). “Değişbilim Alanları”, *Genel Dilbilim Dergisi*, Ekim, ss. 5-13; A.mlf. (2001). “Değişbilim Alanları”, *Edebiyat ve Dil Kullanımları*, Multilingual Yayınları, İstanbul, ss. 19-29; Cemal Yıldız – Latif Beyreli (yay. haz.) (2006). *Marmara üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Uluslararası V. Dil, Yazın, Değişbilim Sempozyumu: Edebiyat, Edebiyat Öğretimi ve Değişbilim Yazıları*, 2. C., Ankara: Pegem A Yayıncılık; Neslihan Yetkiner (Kansu), Derya Duman (2009). *Yazın ve Değişbilim Araştırmaları*, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi, 479 s.

⁴⁰ Bu konuya dikkati çeken bir yazı için bkz. Ahmet Çoban (1998). “Üslûp Araştırmalarında Terim Kargaşası ve Yöntemsizlik Sıkıntısı”, *Elitsanat*, S. 1, Kasım.

⁴¹ Bkz. Henri Mitterand (1982). “Stylistique” (Çev. Şerif Aktaş), *Doğuş Edebiyat, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Yıl: 3 S. 7, Ekim, ss. 29-31; A.mlf. (1982). Tekevünü (Oluşumcu) Stilistik” (Çev. Şerif Aktaş), *Doğuş Edebiyat, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Yıl: 3, S. 9, Aralık, ss. 28-31.

⁴² Bkz. Cahit Külebi (1979). “Biçem [Şiirde Edâ/Üslûp]”, *Yusufoçuk*, S. 7, Temmuz.

⁴³ Bkz. Tâhir-ül Mevlî (1973). “Edâ”, *Edebiyat Lüğatı* [Neşre haz.: Kemal Edip Kürkçüoğlu], 1.bs., Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 39.

⁴⁴ Hasan Boynukara (1997). *Modern Eleştiri Terimleri*, 1.bs., Boğaziçi Yayınları, İstanbul, s. 240.

Yazınsal metinleri anlamamanın, onları yorumlamamanın yolunun önce o metinlerde kullanılan dili anlamak olduğu gerçeği, klasik devirlerden beri bilinmesine karşın, aradan geçen zaman içinde, metinlerin değerlendirilmesi çoğunlukla yazınsal değerler çerçevesinde kalmış, yirminci yüzyılın ilk yarısında dilbilimin kendi başına bir bilim dalı olarak gelişmesinden sonra yüzyılın ikinci yarısında da yazınsal metinlerin incelenmesinde dilbilime daha çok ağırlık verilmiştir.... Dil incelemelerinde kullanılan dilbilim yöntemlerinden çoğu deyişbilim alanında da uygulamaya konulmaya başlamıştır. Böylece herhangi bir yazarın ya da şairin deyiş gücü, dil kullanma biçim ve yöntemleri incelemeye başlanmıştır.⁴⁵

“1909’da Charles Bally *Fransız Üslûplimi Üzerine İnceleme* (Traité de stylistique française)⁴⁶ adlı eserinde Saussure’cü dilbilimi tamamlamak için ayrı bir akademik disiplin olarak üslûpbilimi önermiştir.”⁴⁷ Böylece, “Saussure’ün bir öğrencisi olan Charles Bally, dilbilimsel çabasını dil kullanımının ayrı biçimlerde daha çok görüldüğü yazın alanına yöneltip, dilbilimin bir kolu olan deyişbilimin doğmasına yol açmıştır. Charles Bally bu bakımdan deyişbilimin babası sayılmaktadır. Deyişbilim de ayrı bir kol olarak gelişmeye yönelirken, Saussure’ün *la langue* dediği dil dizgesi içinde olup, herkesin çeşitli ortamlarda kullandığı değişik dil yönelimleri deyişbilim içinde incelenmeye değer bulunmuştur.”⁴⁸

Bir disiplin olarak edebiyat eleştirisi ve dilbilime bağlıdır ama, kendi başına özerk bir alana sahip değildir⁴⁹. René Wellek, “Bana göre biçembilgisi tüm bu anlamları ile –tek bir dilin incelenmesi, karşılaştırmalı ve genel biçembilgisi olarak- dilbilimin bir bölümüdür.”⁵⁰ derken, Nils Erik Enkvist de, “üslûpbilimi dilbilimin alt bölümü olarak ele alabiliriz”⁵¹ görüşüyle benzer anlayışı dile getirmiştir. Görülen o ki bu konuda farklı görüşlerin olduğunu bilmek gerekmektedir.

Ancak şunu tespit etmekte de yarar vardır. “Üslûpbilim, bir anlamda, şakirtlerine bir kanıtın nasıl oluşturulacağını, edebî sanatların nasıl etkili kullanılacağını ve genellikle maksimum bir etki yaratmak için bir konuşma veya yazı parçasının nasıl örneklendirileceği ve değiştirileceğini öğreten ‘belâgat’ (rhetorics) olarak bilinen eski disiplinin modern uyarlamasıdır.”⁵²

B-TERİM ANLAMI

Üslûbu ve/veya üslûpbilimi tanımlamak, onun sahasını, yani onun bir dilbilimsel disiplin veya edebiyat eleştirisi ile metin değerlendirmesi için bir metot olup olmadığını belirleyip sınırlandırmak güç olduğundan, hemen hemen imkânsız bir iştir. Ancak bütün bunlara rağmen tanım vermektan de uzak kalınmamıştır.

Üslûp ve üslûpbilimin yerli ve yabancı kaynaklarda alanın uzmanları ve üslûpbilimciler tarafından tanımlandığı, hatta bu konuyu işleyen yazıların kaleme alındığı bir gerçektir⁵³. Dikkatle bakıldığında, yapılan üslûp ve üslûpbilim tanımlarında birbirine yakın ya

⁴⁵ Ünsal Özünlü (2001). “Giriş”, *Edebiyatta Dil Kullanımları*, Multilingual Yayınları, İstanbul, s. 13.

⁴⁶ Charles Bally (1909). *Traité de stylistique française* [Fransız Üslûplimi Üzerine İnceleme], Winter et Klincksieck, Heidelberg et Paris. Esere internet ortamında ulaşılabilir: <http://archive.org/stream/traitdestylist02balluoft.pdf>, 18.06.2012.

⁴⁷ Wikipedia (08.06.2012). “Stylistics (Literature)” (Üslûpbilim (Edebiyat)), [http://en.wikipedia.org/wiki/Stylistics_\(literature\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Stylistics_(literature)).

⁴⁸ Ünsal Özünlü (2001). *Edebiyatta Dil Kullanımları*, s. 21.

⁴⁹ Wikipedia (08.06.2012). “Stylistics (Literature)” (Üslûpbilim (Edebiyat)), [http://en.wikipedia.org/wiki/Stylistics_\(literature\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Stylistics_(literature)); H. G. Widdowson, *Stylistics and the Teaching of Literature* [Üslûpbilim ve Edebiyat Öğretimi], Longman, London, 1975, p. 4.

⁵⁰ René Wellek (1979). “Biçembilgisi, Şiir Sanatı ve Eleştirisi” (Çev. Ahmet Kocaman), *Türk Dili, Aylık Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 11, S. 339, Aralık, s. 339.

⁵¹ Nils Erik Enkvist (1973). *Linguistic Stylistics* [Dilbilimsel Üslûpbilim], Mouton, Hague, s. 13.

⁵² Peter Barry (2009). “Stylistics” (Üslûpbilim), *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory* [Teoriye Başlangıç: Edebiyat ve Kültür Teorisine Bir Giriş], Third Edition, Manchester University Press, Manchester and New York, p. 182.

⁵³ Örnek olarak bkz. Nils Erik Enkvist (1964). “On Defining Style: An Essay in Applied Linguistics” (Üslûbu Tanımlama Üzerine: Uygulamalı Dilbilime Dair Bir Deneme), *Language and Language Learning* (Ed. John Spencer), London: Oxford University Press, ss. 3-56; Joseph A. DeVito (1967). “Style and Stylistics: An Attempt at Definition” (Üslûp ve Üslûpbilim: Tanımlamaya Bir Teşebbüs), *Quarterly Journal of Speech*, Vol. 53, Nu. 3, pp. 248-255; Francis Christensen

da benzer ifadelerin yer aldığı gözden kaçmamaktadır. Ancak en büyük karışıklık pek çok sahada kullanım imkânı bulan 'üslûp' konusunda yaşanmaktadır.

Gürsel Aytaç'a göre, "Batı literatüründe 'stilistik' terimi, yazılı ve sözlü dil ürünlerinin üslubunu araştırıp özelliklerini ortaya çıkarma ve (veya) iyi ve doğru üslûpla yazmak, konuşmak için yol gösterme amacını taşıyan uzmanlık dalına verilen isimdir."⁵⁴

Üslûp ve üslûpbilimin tanımlarını vermek kuşkusuz yararlıdır. Aşağıda bunlardan bazıları sıralanmıştır:

1-Yabancı Kaynaklarda Üslûp ve/veya Üslûpbilim Tanımları:

a- Üslûp Tanımları:

1-"Üslûp, aklın fizyonomisidir."⁵⁵

2-"Üslûp insanın ta kendisidir" (Le style est l'homme même)⁵⁶.

3-Üslûp, "uygun bir biçimde ve açıklıkla anlamı taşıma sanatı"dır⁵⁷.

4-Üslûp, "bireyin içten gelen farklılıklarının ve benzersiz özelliklerinin kademeli olarak dışa vurumu"dur⁵⁸.

5-Üslûp, "mananın en ayrıntılı bir şekilde işlenmesidir."⁵⁹

6-"Üslûp, konuşan öznenin yahut yazarın mizacı ve niyeti ile belirlenmiş ifade (expression) vasıtalarının seçimiyle biçimlenmiş bir ifade (énoncé) tarzıdır."⁶⁰

7-Üslûp, "tercihe açık olan dilbilimsel özelliklerin seçimi ve düzenlenmesi"dir⁶¹.

8-"Üslûp, zihinde ve hayalde beliren suretleri kelime ve terkip kalıplarına dökme tarzı, dokuma biçimi, onlardan özgün bir yapı oluşturma yöntemidir."⁶²

b-Üslûpbilim Tanımları:

1-"Üslûpbilim, (...) dilbilim yanında edebiyat sahasında çağdaş bilimin standartları ve gereklerine uyarlanmış 'yeni belağat' (new rhetoric)..."⁶³.

(1968). "The Problem of Defining a Mature Style" (Olgun Bir Üslûbu Tanımlama Sorunu), *English Journal*, Vol. 57, No. 4, April, pp. 572-579; A.mlf. (2007). "The Problem of Defining a Mature Style" (Olgun Bir Üslûbu Tanımlama Sorunu), *Notes Toward A New Rhetoric: 9 Essays For Teachers* [Yeni Belağata Yönelik Notlar: Öğretmenler İçin 9 Deneme], [Francis Christensen and Bonniejean Christensen], Third edit., USA: United States of Amerika, pp. 113-126.

⁵⁴ Gürsel Aytaç (2009). "Üslûp Bilgisi (Stilistik)", *Genel Edebiyat Bilimi*, 2.bs., İstanbul: Say Yayınları, s. 77.

⁵⁵ Arthur Schopenhauer (1851). *Parerga und Paralipomena*, 2 vols., Berlin: Hayn. Metnin İngilizcesi için bkz.: Arthur Schopenhauer (16.06.2012). "Art of Literature: On Style" (Edebiyat Sanatı: Üslûp Üzerine), <http://www.readbookonline.net/readOnline/22594> . Türkçeye de çevrilen bu eser için bkz. Arthur Schopenhauer (2008). *Parerga İle Paralipomena* [Çev. Levent Özşar], İstanbul: Biblos Kitabevi Yayınları.

⁵⁶ Georges Louis de Buffon (1907). "Discourse sur le Style" (Üslûp Üzerine Söylem), *Theories of Stylistics* (ed. Lane Cooper), New York: Macmillan, p. 178. *Bu tanım, Tanzimat devri şair ve yazarı Recâizâde Mahmud Ekrem tarafından "Üslûb-ı beyân aynıyle insandır" şeklinde dilimize aktarılmıştı [Bkz. Recâî-zâde Mahmûd Ekrem (1299). "Üslûb", *Ta'lim-i Edebiyat*, İstanbul: Mihran Matbaası, s. 61]. Daha sonra başka yazar ve çevirmenlerce çevirisi yapılmıştır: Buffon (1707-1788) (1941). "Üslûp Hakkında Bir Nutuk" (Çev. Sabahattin Eyuboğlu), *Tercüme Dergisi*, C. 2, S. 7, ss. 32-37. Yazarın Fransız Akademisine girerken 1753'te söylediği bu nutuk, bu sahadaki en meşhur nutuklardan sayılır.

⁵⁷ Samuel Taylor Coleridge (1907). "On Style, 1818" (Üslûp Üzerine, 1818), *Theories of Stylistics* (ed. Lane Cooper), p. 206. Krş. Joseph A. DeVito (1967). "Style and Stylistics: An Attempt at Definition" (Üslûp ve Üslûpbilim: Tanımlamaya Bir Teşebbüs), *Quarterly Journal of Speech*, Vol. 53, Nu. 3, p. 248.

⁵⁸ G.W. Allport (1937). *Personality: A Psychological Interpretation* [Kişilik: Psikolojik Yorum], New York: Henry Holt and Company, p. 490'dan alıntılıyıp çeviren Ebru Kılıç Bebek (2004). *Boğaziçi Üniversitesi'nde Psikolojiye Giriş Dersi Alan Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Biçimleri İle Cinsiyetleri, Alanları ve Genel Akademik Başarıları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, s. 2.

⁵⁹ W. K. Wimsatt (1941). "Introduction / Style as Detail of Meaning" (Giriş / Anlamın Detayı Olarak Üslûp), *The Prose Style of Samuel Johnson* [Samuel Johnson'ın Nesir Üslûbu], New Haven: Yale University Press, p. 9 ve devamı.

⁶⁰ Pierre Guiraud (1963). *La Syntaxe du Français* [Fransızca Sözdizim], 2e éd., Paris: Presses Universitaires de France, p. 109.

⁶¹ Joseph A. DeVito (1967). "Style and Stylistics: An Attempt at Definition" (Üslûp ve Üslûpbilim: Tanımlamaya Bir Teşebbüs), *Quarterly Journal of Speech*, Vol. 53, Nu. 3, p. 249.

⁶² İbn Haldûn'a ait bu tanım için bkz. Mîşâl Âsî - Emîl Bedî' Ya'kûb (1987). *el-Mu'cemu'l-Mufassal fî'l-Luğa ve'l-Edeb*, Beyrut: ?, C. 1, ss. 98-99. Krş. İsmail Durmuş (2012). "Üslûp", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 42, s. 383.

2-Üslûpbilim, “Üslûp incelemesi için dilbilimsel bilginin değerlendirilmesi”dir⁶⁴.

3-“Üslûpbilim, bir yazıdaki, yazı gruplarındaki veya (bir kültür veya bütün bir dil gibi niyetsel yapılar dahil bir kod tarafından yorumlanabilmeye eğilimli bir yapı olan) bir metindeki dilbilimsel ögenin veya ayırt edici dilbilimsel ögenin incelenmesi ya da yorumlanmasıdır.”⁶⁵

4-Üslûpbilim, “dildeki ayırt edici anlatımın çözümlenmesi ve onun amaç ve etkisinin tasvir edilmesi”dir⁶⁶.

5-“Üslûpbilim, yerinin üstünlüğü dile bağlı olan bir metin yorumlama yöntemidir.”⁶⁷

6-“Üslûpbilim, edebî metnin yorumunda ve üretiminde nasıl işlev gördüğünü göstermek için metindeki biçimsel özelliklerin çözümlenmesidir.”⁶⁸

7-Üslûpbilim, “dil kullanım düzleminde hangi öğelerin var olduğunu betimleme çalışmaları”dır⁶⁹.

8-“Üslûpbilim, edebî metinlerin çözümlenmesinde dilbilimin bir metotları ve bulgularını kullanan eleştirel bir yaklaşımdır. [Burada ‘dilbilim’ ile bireysel dillerin öğreniminden daha çok dilin bilimsel incelenmesi ve onun yapıları kastedilmiştir.]”⁷⁰

9-“Üslûpbilim, anlamın diğer metin türlerindeki gibi edebiyatta dil sayesinde yaratılma tarzlarının incelenmesidir.”⁷¹

10-“Üslûpbilim, dilbilimsel betimlemeyi kullanarak metinlerin çözümlenmesidir.”⁷²

11-“Üslûpbilim, dilbilimsel bir bakış açısından metinlerin incelenmesi ve yorumlanmasıdır.”⁷³

2-Yerli Kaynaklarda Üslûp ve/veya Üslûpbilim Tanımları:

a- Üslûp Tanımları:

1-“Üslûb dediğimiz şey her şahsın efkâr ü mülâhazâtını ta’birdeki tarz-ı mahsûsudur.”⁷⁴

2-“Mevki’-i beyân ve ifâdeye va’z eyleyeceğimiz tasavvurât ve efkâr zihinde istihsâr olunduktan sonra bir tarz-ı mahsûs ile tebliğ edilmek iktizâ eder ki bu tarz-ı mahsûsa ıstılâh-ı edebiyâtda üslûb nâmı verilir.”⁷⁵

⁶³ Stephen Ullmann (1964). *Language and Style: Collected Papers* [Dil ve Üslûp: Bütün Tebliğleri], New York: Basil Blackwell, p. 130.

⁶⁴ R.R. Hartman and F.C. Stork (1972). *Dictionary of Language and Linguistics*, Essex: Applied Science, p. 223.

⁶⁵ Morton W. Bloomfield (1976). “Stylistics and the Theory of Literature” (Üslûpbilim ve Edebiyat Teorisi), *New Literary History*, Vol. 7, Nu. 2, Winter, p. 271.

⁶⁶ Peter Verdonk (2001). *Stylistics* [Üslûpbilim], Oxford: Oxford University Press, p. 4.

⁶⁷ Paul Simpson (2004). *Stylistics: A Resource Book for Student* [Üslûpbilim: Öğrenci Kaynak Kitabı], New York: Routledge, p. 2.

⁶⁸ J. Maybin and M. Pearce (2006). “Literature and Creativity in English” (Edebiyat ve İngilizcede Yaratıcılık), *The Art of English Literary Creativity* [İngiliz Edebî Yaratıcılık Sanatı], [Eds. S. Goodman and K. O’ Holloran], London: Routledge and Open University Press, p. 6.

⁶⁹ Geoffrey Leech and Michael Short (2007). *Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose* [Kurmacada Üslûp: İngiliz Kurmaca Nesrine Dilbilimsel Bir Giriş], New York: Longman’dan alıntılıyan ve çeviren Ayşe Eda Gündoğdu (2012). “Haldun Taner’in Konçinalar Adlı Öyküsünün Biçembilimsel Açıdan İncelenmesi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 5, S. 8, Ocak, s. 41 [Ancak, tarafımızca *Style in Fiction* adlı eser taranmasına rağmen, bu tanıma rastlanamamıştır. Sayfa numarası verilmeden yapılan alıntı, yorumlu bir çeviri olmalı!...].

⁷⁰ Peter Barry (2009). “Stylistics” (Üslûpbilim), *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory* [Teoriye Başlangıç: Edebiyat ve Kültür Teorisine Bir Giriş], p. 180.

⁷¹ Nina Norgaard, Beatrix Busse and Rocio Montoro (eds.) (2010). “Introduction / What is Stylistics?” (Giriş / Üslûpbilim Nedir?), *Key Terms in Stylistics* [Üslûpbilimde Anahtar Terimler], New York: Continuum International Publishing Group, p. 1.

⁷² Kirsten Malmkjaer (ed.) (2010). “Stylistics” (Üslûpbilim), *The Routledge Linguistics Encyclopedia* [Routledge Dilbilim Ansiklopedisi], Third edit., London and New York: Routledge, p. 517.

⁷³ Wikipedia (08.06.2012). “Stylistics (Literature)” (Üslûpbilim (Edebiyat)), [http://en.wikipedia.org/wiki/Stylistics_\(literature\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Stylistics_(literature)).

⁷⁴ Recâizâde Mahmud Ekrem (1299). *Ta’lîm-i Edebiyat*, İstanbul: Mihrân Matba’ası, s. 61. [Günümüz Türkçesiyle yayıma hazırlanan bu eser için bkz. Recâizâde Mahmud Ekrem (2011). *Ta’lîm-i Edebiyat* [Haz. Murat Kaciroğlu], 1.bs., Sivas: Asitan Yayıncılık, 366 s.]

3-“Üslûb yâhûd beyân fikrin lisânı, ihtisâsât ve mütâla’âtımızı irâe eden kuvve-i ifhâmıdır ki efkâr arasında vâsıta-i münâkaledir.

Üslûb ihtisâsât ve mütâla’ât-ı beşeriyenin bir ma’kesi olduğu cihetle tabâyi’ ve ahlâk-ı beşeriye ile berâber tebeddül eder. Binâenaleyh üslûp muharririn tab’ ve fikrine, zemîn-i hissiyâtının cins ve nev’ine, mevzû’-ı bahs olan eşhâsın hulkiyyet ve tabî’atına göre tehâlûf eder...

Âsâr-ı edebiyede üslûb hüsn-i ifâdeden ‘ibâretidir...”⁷⁶

4-“Üslûb-ı ifâde veyâhûd yalnız ifâde veyâ beyân, efkâr ü hissiyâtın eşkâl-i mahsûsasından ibâretidir.”⁷⁷

5-“Bir muharririn, bir hatibin efkâr ü hissiyâtını tebliğ için mâlik olduğu tarz-ı mahsûs ifâdedir.”⁷⁸

6-“Fikir veya duyguyu anlatmak için kullanılan özel anlatış tarzı”na⁷⁹ üslûp denir.

7-“Üslûp, sözlerin zamanın icabı gözönüne alınarak şahsi bir düzen içinde işlenilen konunun cinsine göre tanzimidir.”; “Üslûp, sürekli ve sabırlı bir çalışma sonucu kazanılan bir yetenekle zaman, konu, tür ve kişiyi bir eser içinde; okuyanlara ve dinleyenlere etki edecek tarzda birleştirme işidir.”⁸⁰

8-“Bir yazarın duygu, düşünce ve hayallerini anlatırken dili kendine göre kullanış tarzına üslûp denilir.”⁸¹

9-“Üslûp, düşünce, duygu, hayal ve eylemlerin kişisel anlatış biçimidir.”⁸²

10-“Üslûp, hedef birime vermek istediği mesajı en etkili şekilde aktarabilmek için, kaynak birimin dilin ifade imkânlarını özgün ölçütlerle seçip kullanmak suretiyle anlatıma kattığı kişisel nitelikteki özelliklerin bütünüdür.”⁸³

11-“Üslûp; sanatkârın, ferdî bir duyuş tarzı ve kompozisyona sahip muhtevayı, kelimeden cümleye kadar uzanan dil unsurları aracılığıyla ve belli bir yapı bütünlüğü içinde, ferdî ve orijinal bir biçimde ifade etmesidir.”⁸⁴

12-“Üslûp, yazarların fikirlerinin, duygularının, düşüncelerinin kişisel anlatış biçimidir.”⁸⁵

13-“Biçem (deyiş, üslûp, style), bir metindeki dil kullanımının, bir yazar ya da döneme özgü dil özelliklerinin tümüdür.”⁸⁶

14-“Biçem yazarın etkin bir iletişim kurmak için başvurduğu bir araçtır...”⁸⁷

15-“Üslûp, duygu ve düşünceleri ifade etme şekline, kelimelerin seçiminden onların terkinine, cümle ve paragraflar haline gelişine, söz ve yazı sanatlarıyla günlük dilin dışına çıkmasına denil”ir⁸⁸.

⁷⁵ Abdurrahman Fehmi (1302 / 1885). *Tedrisât-ı Edebiyye, Birinci Kısım*, İstanbul: Karabet ve Kasbar Matbaası, s. 13.

⁷⁶ Halid Ziya Uşaklıgil’in bu tanımı için bkz. Kazım Yetiş, “Hâlid Ziya Uşaklıgil’in Bilinmeyen Bir Eseri”, *İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 27, İstanbul 1997, s. 350.

⁷⁷ Menemenlizâde Mehmed Tâhir, “Üslûb”, *Osmânî Edebiyâtı*, [Kasbâr] Matbaası, [İstanbul], 1314/1898, s. 17. Ayrıca bkz. Menemenlizade Mehmet Tâhir (2013). *Osmanlı Edebiyatı –Belâğat-*, [Haz. M. Fatih Köksal –Vedat Ali Tok], Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları, 304 s.

⁷⁸ Süleyman Fehmî (1320). *Edebiyyât*, Hilâl Matbaası, Dersâ’âdet, s. 75. [Günümüz Türkçesiyle yayıma hazırlanan bu eser için bkz. Süleyman Fehmî (2004). *Edebiyat* [Yayına haz. Ali Yıldırım], Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları, 311 s.]

⁷⁹ Mustafa Nihat Özön (1954). “Üslûp”, *Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü*, s. 282.

⁸⁰ Şerif Aktaş (1973). “Üslûp Meselesi”, *Fikir ve Sanatta Hareket*, S. 88, Nisan, s. 56/192, 57/193.

⁸¹ Mehmet Kaplan (1977). *Lise 3 Edebiyat*, 1.bs., İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, s. 429.

⁸² Cevdet Kudret (1980). “Üslûp”, *Örneklerle Edebiyat Bilgileri*, 1.bs., İstanbul: İnkılap ve Aka Basımevi, C. 1, s. 511.

⁸³ Celalettin Divlekci (2008). “Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi (II)”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 49, S. 1, Ankara, s. 251.

⁸⁴ İsmail Çeşli (2008). *Edebiyat Sanatı ve Bilimi*, 1.bs., Ankara, Akçağ Yayınları, s. 88.

⁸⁵ Serdar Odacı (ed.) (2009). *Üniversiteler İçin Dil ve Anlatım*, 2.bs., Konya: Palet Yayınları, s. 277.

⁸⁶ Mine Güven, K. İmer, A. Kocaman ve A. S. Özsoy (2001). *Dilbilim Sözlüğü*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, s. 50.

⁸⁷ Aysu Erden (2002). *Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri*, İstanbul: Gendaş Kültür Yayınevi, s. 17.

b-Üslûpbilim Tanımları:

1-“Dilin ya da bireyin anlatım araç ve olanaklarını dilbilimsel ilkelerle inceleyen bilim dalına biçembilim den”ir⁸⁹.

2“Tasvirî dilbilimin (descriptive linguistics) bulgularından yararlanarak edebî bir eserin dilini inceleyen bilime ‘stilistik’⁹⁰ (üslûpbilim / biçembilim / deyişbilim) denir.

3-“Deyişbilim, yazınsal yapıdaki dil kullanım niteliklerini saptamak için dilbilim yöntemlerinin yazın alanında uygulanması”dır⁹¹.

4-“Biçembilim (deyişbilim), dilbilim ilke ve yöntemlerinden yararlanarak biçemin incelenmesi, biçem ölçütlerinin belirlenmesi ile uğraşan inceleme alanıdır.”⁹²

Yabancı dilde hazırlanmış sitelerde üslûp ve/veya üslûpbilim tanımlarının liste halinde kaynakları ile birlikte yayında olduğunu da belirtmek gerekir⁹³.

C-ÜSLÛP VE VEYA ÜSLÛPBİLİMİN KONUSU, AMACI VE İŞLEVİ

Üslûp ve üslûpbiliminin konusu, amacı ve işlevini ayrı alt başlıklar halinde ele almak, konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

1-Üslûp ve Üslûpbiliminin Konusu

Bütün çeşitleriyle üslûp ve üslûpbilim, ister nazım ister nesir kategorisinde olsun, herhangi bir metni dilbilimsel üslûp ve/veya üslûpbilim ya da bir şekilde edebî eleştiri ile eş anlamlı olan edebî üslûp ve/veya üslûpbilim açısından incelemeyi kendisine konu edinir.

Dilbilimsel üslûp ve üslûpbilim bir metnin dil özelliklerini araştırır. Dilbilimsel üslûp ve üslûpbilim önce bir metinde dilin kullanımı ve onun etkileri ile ilgilenir. Dilbilimsel üslûp ve üslûpbilim etkileyici ve edebi üslûbu ürettiği düşünülen retorik figürler ve cümle örnekleri gibi dildeki araçları araştırıp inceler. Bir metnin dil incelemesi, yazarın üslûbu ile yazının amacını açıklar. Konu ile ilgili çalışmalarda dilbilimsel üslûp ve üslûpbiliminin bazı özellikleri sıralanmıştır⁹⁴.

Edebî üslûp ve üslûpbilim bir şekilde edebi eleştiri ile eş anlamlıdır. Edebî üslûp ve üslûpbiliminin nihaî amacı, başkalarına onun önemini açıklayan terimlerle yazarın bireysel mesajını açıklamaktır. Edebî üslûp ve üslûpbiliminin görevi, bilinmeyen bir şekilde kodlanmış bir mesajı deşifre etmektir... Bu etkinlik aslında diğer sanat biçimlerinin eleştirisinden farklı değildir.

Edebî üslûp ve üslûpbilim nihai çözümleme konusu olarak bir metnin yorumunu ele alır. Bu, metnin üslûp açısından önemli özelliklerinin dikkate alınmasına dayanır⁹⁵.

2-Üslûp ve Üslûpbiliminin Amacı

Üslûp ve üslûpbiliminin amaçları konusunda üslûpbilimciler arasında fikir birliğinin veya ortak bir sesin olduğunu söylemek mümkün değilse de, üslûp ve üslûpbiliminin amacı, konu ile ilgili çalışmalarda açık bir dille ortaya konmuştur. Konu ile yakından ilgilenen bir kişi olarak Peter Barry'nin dediği gibi,

⁸⁸ Alim Kahraman (2012). “Türk Edebiyatı(nda Üslûp)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 42, s. 387.

⁸⁹ Berke Vardar (1988). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: ABC Yayınevi, s. 40.

⁹⁰ Sevim Kantarcıoğlu (2009). *Edebiyat Akımları / Platon’dan Derrida’ya*, İstanbul: Paradigma Yayınları, s. 11.

⁹¹ Ünsal Özünlü (2001). *Edebiyatta Dil Kullanımları*, İstanbul: Multilingual Yayınları, s. 81.

⁹² Mine Güven, K. İmer, A. Kocaman ve A. S. Özsoy (2001). *Dilbilim Sözlüğü*, s. 51.

⁹³ Bkz. K. Khader (18.06.2013). “History of Stylistics” (Üslûpbilimin Tarihi), <http://www.site.iugaza.edu.ps/kkxader/files/2011/10/History-of-STYLE-1.pdf>.

⁹⁴ “Gerçek bir üslûp özelliği, yazarın dili kendi tecrübe kazanış şekline uydurmasındaki başarısının mahsulüdür.” [Bkz. John Middleton Murry (1922). *The Problem of Style* [Üslûp Sorunu], H. Mildorf, London: Oxford University Press, p. 23].

⁹⁵ Bkz. Ayo Ogusiji ... (2012). “ENG 434 Literary Stylistics”, *School of Arts and Social Sciences / National Open University of Nigeria*, Lagos, pp. 23-28.

“Üslûpbilim, yirminci yüzyılda geliştii ve onun amacı, bir edebî eserin cümlelerinin gramer yapısı gibi teknik dilbilimsel özelliklerinin onun bütün anlamları ve etkilerine nasıl katkı yaptığını göstermektir.”⁹⁶

Katie Wales, *Üslûpbilim Sözlüğü* (A Dictionary of Stylistics) adlı eserinde bu konuda şu bilgiyi verir:

“Çoğu üslûpbilimin amacı, yalnız metinlerin kendi uğurlarına biçimsel özelliklerini tasvir etmek değil, aynı zamanda metnin yorumu için onların işlevsel önemini göstermek veya ilgili oldukları hissedilen edebî etkileri dilbilimsel ‘nedenler’le ilişkilendirmek için tasvir etmektir.”⁹⁷

Yine Mick Short “John Fowler’ın ‘The Ebony Tower’ında Konuşmaya Özgü Gizli Etkiyi Anlamak” (Understanding Conversational Undercurrents in ‘The Ebony Tower’ by John Fowler) adlı makalesinde üslûbun ve/veya üslûpbilimin temel amacını şu cümleyle belirtir:

“... Üslûpbilimin temel amacı, yorumun nasıl temin edildiğini ve dolayısıyla, tartışılmakta olan eserin özel bakış açısı için nasıl destek sağladığını göstermektir...”⁹⁸

Her ne kategoride alınırsa alınsın üslûp ve üslûpbiliminin amacı, nazım, nesir ve drama türlerine ait herhangi bir edebî metnin üslûp açısından çözümlenmesi için gerekli bilgi ve yetenekleri gerek lisans, gerek lisanüstü öğrencilerine ve gerekse bu alana ilgi duyan edebiyatseverlere kazandırmaktır.

Pek çok çeşidi içinde, örneğin “edebî üslûpbilimin örtük veya açık şekilde dil ve sanatsal işlev ilişkisini açıklama amacı vardır.”⁹⁹ Çünkü “Üslûpbilim, dildeki üslûbun dilbilimsel incelenmesidir. Üslûpbilim, metinlerin anlamı nasıl yansıttığını, okurların anlamı nasıl oluşturduğunu ve onların yaptıkları tarzda metinlere nasıl tepki verdiklerini izah etmeyi amaçlar.”¹⁰⁰

Üslûp ve/veya üslûpbiliminin amaçları konusunda görüş açıklayanlar geleneksel ve modern olmak üzere iki yaklaşımı benimsedikleri görülür. Üslûpbilimciler arasında üslûpbilimin amaçlarının edebî eleştirinin geleneksel hedefleri, yani bir metnin özelliklerini belirlemek olduğunu iddia edenler vardır.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, bağımsız ya da “dilbilimin bir alt dalı olarak üslûpbilim, dil teorileri ve metodolojilerinin kullanımını sağlayarak gayri edebî söylem ve ilgili üslûpbilimsel etkilerine ilaveten edebî söylem üslûplarının araştırılması ve çözümlenmesini amaç edinir.”¹⁰¹

Üslûp ve/veya üslûpbiliminin amaçlarından biri, özel bir yazarın eseri olarak kendi bireysel damgası izini taşıyan metnin özelliklerini belirlemektir. Diğer amacı, okuyucuda belirli bir estetik tepki üreten metnin dilbilimsel özelliklerini tespit etmektir.

Yine, üslûp ve/veya üslûpbiliminin amaçlarından biri, dil ile edebiyat araştırmalarının entegrasyonunu etkilemekse, diğeri, yaratıcı edebiyattaki gizli potansiyelleri araştırmaktır.

⁹⁶ Peter Barry (2009). “Stylistics” (Üslûpbilim), *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory* [Teoriye Başlangıç: Edebiyat ve Kültür Teorisine Bir Giriş], p. 180.

⁹⁷ Katie Wales (2001). *A Dictionary of Stylistics* [Üslûpbilim Sözlüğü], 2nd edit., Harlow: Longman, pp. 437-438.

⁹⁸ Michael Short (1995). “Understanding Conversational Undercurrents in ‘The Ebony Tower’ by John Fowler” (John Fowler’ın ‘The Ebony Tower’ında Konuşmaya Özgü Gizli Etkiyi Anlamak), *Twentieth-Century Fiction: From Text to Context* [Yirminci Yüzyıl Kurmacası: Metinden Bağlama], [Eds. Peter Verdonk and Jean Jacques Weber], New York: Routledge, p. 53.

⁹⁹ Geoffrey Leech and Michael Short (1994). *A Glossary of Contemporary Literary* [Çağdaş Edebî Ek Sözlük], New York: Routledge, p. 285.

¹⁰⁰ Bu ifadeler şu eserin tanıtım yazısından alınmıştır. Bkz. Lesley Jeffries and Daniel McIntyre (2010). *Stylistics* [Üslûpbilim], Cambridge: Cambridge Press.

¹⁰¹ Bkz. Unauthor (02.07.2013). “2.5.Role and Significance of Stylistic Research” (Üslûpbilim Araştırmasının Rolü ve Önemi), <http://menku.baidu.com/view/86c98836eefdc8d376ee32ea.html> ; http://www.chinadmd.com/file/icpccvveu6wxc3xvucawwu6_3.html , 03.07.2013.

Gerçekten, “Üslûpbilim sadece biçimsel metinsel özellikleri açıklamaz, aynı zamanda bir metnin nasıl yorumlanacağına dair onların işlevsel önemlerini de göstermeyi amaçlar.”¹⁰²

Bu konuda kaleme alınan her seviyede çalışmadaki amaç da, M.A.K. Halliday’in dediği gibi, bunlara paralel olarak, bu alanda çalışanları veya herhangi bir “öğrenciyi, dil yapılarının kavranması sayesinde edebî metinleri anlayabilen bir kimse, bir üslûpçu kılmaktır. Sadece ‘sevdiğim şeyi biliyorum’ değil, aynı zamanda onu nasıl işleyeceğimi bildiğim için onu niçin sevdiğimi biliyorum’ diyebilen kimse.

Bir üslûpçu olma yolunda belki ilk adım, (...) edebiyatın dille yapıldığını tanımak olacaktır...”¹⁰³

Görüldüğü gibi, üslûp ve/veya üslûp bilim bir değil birden fazla amaca sahiptir.

3-Üslûp ve Üslûpbiliminin İşlevi

Üslûp ve üslûpbiliminin işlevi konusundan söz edebilmek için okur tarafından algılanan bilgi tiplerini ve bu bilgi tiplerine göre işlevleri bilmek gerekir. Üslûpbilim ve okur ilişkisini ele alan çalışmalar¹⁰⁴, bu konu üzerine çalışacak olanlar için önemli bilgiler sunar.

Konu ile ilgili kaynaklarda okur tarafından algılanan bilgi tipleri olarak *bilişsel*, *duygusal*, *izlenimci*, *değerlendirmeci* ve *estetik* tip sıralanır.

Bu bilgi tiplerine göre, *üslûp ve üslûpbilimsel işlev* de duygusal, izlenimci, değerlendirmeci ve estetik bilgiyi taşıyan bir metindeki kastedilen dil etkileşimin izlenimci potansiyelidir.

Burada üzerinde durulması gereken konulardan biri de terminolojik olarak ‘üslûp ve/veya üslûpbilimin işlevi’¹⁰⁵ ile ‘işlevsel üslûp ve/veya üslûpbilim’¹⁰⁶ kavramlarıdır. Bu iki kavramın aralarındaki benzerliklerin veya farklılıkların ortaya konması, bu başlık altında ele alınması gereken konulardan biridir. Üslûp ve/veya üslûpbilim tarihine bir bakıldığında, “işlevsel üslûp ve/veya üslûpbilim, 1950’ler ve 1960’ların pek çok dilbilim teori ve onların edebî üslûpbilimde uygulamaları için şemsiye terimdir.”¹⁰⁷ Lubomír Doležel (d.1922), “İşlevsel üslûplar, üslûpbilimin en önemli genel kategorisini oluşturur”¹⁰⁸ der. İ. S. Ağayeva’nın dile getirdiği gibi işlevsel “üslûplar, ifade vasıtalarına göre belirli farklı hususiyetlere sahiptirler. Üslûplar arasındaki farklar, dilin seviyelerinde muhtelif şekilde aksettirilir; bir başka ifadeyle her bir üslûp dilin kullanımına göre birbirinden farklılaşır.”¹⁰⁹

Öte yandan, “Lang¹¹⁰ ve Toolan’a göre¹¹¹, üslûp araştırmalarının üç görevi vardır: 1)(Yerli ve) yabancı dillerin eğitim ve öğretim amacına hizmet etmek; 2)Test edilmek ve

¹⁰² Kirsten Malmkjaer (ed.) (2010). “Stylistics” (Üslûpbilim), *The Routledge Linguistics Encyclopedia* [Routledge Dilbilim Ansiklopedisi], Third edit., London and New York: Routledge, p. 517.

¹⁰³ M.A.K. Halliday (1983). “Foreword” (Önsöz), *The Language of Literature: A Stylistic Introduction to the Study of Literature* [Edebiyat Dili: Edebiyat İncelemesine Üslûpbilimsel Bir Yaklaşım], [Michael Cummings and Robert Simmons], Oxford: Pergamon Press, p. VII.

¹⁰⁴ Bkz. Saroja Dhanapal (2010). “Stylistics and Reader Response: An Integrated Approach to the Teaching of Literary Texts” (Üslûpbilim ve Okur Tepkisi: Edebî Metinlerin Öğretimine Bütünleşmiş Bir Yaklaşım), *Literacy Information and Computer Education Journal (LICEJ)*, Vol. 1, No. 4, December, pp. 233-239.

¹⁰⁵ Bu konuda geniş bilgi için bkz. M. Riffaterre (1962). “The Stylistic Function” (Üslûpbilimsel İşlev), *Proceedings of the 9th International Congress of Linguistics* [9’uncu Uluslararası Dilbilim Kongresi Bildirileri], The Hague: Mouton içinde.

¹⁰⁶ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Vennelakanti Prakāsam (1982). *Functional Stylistics: Theory & Practice* [İşlevsel Üslûpbilim: Teori ve Uygulama], Indian Institute of Language Studies, 75 p.; Jan Chloupek and Jiří Nekvapil (eds.) (1993). *Studies in Functional Stylistics* [İşlevsel Üslûpbilim Üzerine İncelemeler], Prague: John Benjamins Publishing Company; Nina Norgaard, Beatrix Busse and Rocio Montoro (eds.) (2010). “Functionalist Stylistics” (İşlevselci Üslûpbilim), *Key Terms in Stylistics* [Üslûpbilimde Anahtar Terimler], pp. 25-26.

¹⁰⁷ Ghulam Murtaza and Noor ul Qamar Qasmi (2013). “Style and Stylistics: An Overview of Traditional and Linguistic Approaches” (Üslûp ve Üslûpbilim: Geleneksel ve Dilbilimsel Yaklaşımlara Genel Bir Bakış), *Galaxy: International Multidisciplinary Research Journal*, Vol. 2, Nu. 3, May, p. 6.

¹⁰⁸ Lubomír Doležel (1960). *O Stilu Moderní Česke Prózy* [Modern Çek Nesrinin Üslûbu Üzerine], Praha: V’stavba Tekstu, SAV, p. 185.

¹⁰⁹ İ. S. Ağayeva (1997). “Edebî Üslûpla İlmî Üslûbun Mukayesesi”, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 4, Güz, s. 40.

¹¹⁰ Bkz. Berel Lang (1987). *The Concept of Style* [Üslûp Kavramı], Ithaca: Cornell University Press.

doğruluğunu kanıtlamak, daha fazla geliştirmek ve mükemmelleştirmek için dilbilim teorilerinin uygulanmasına bir temel oluşturmak; 3)Edebiyat araştırmaları için bir metodoloji sunmak.

Hu Zuhanglin (1996)'e göre, üslûpbilimin temel görevi, üslûbun mahiyetini açıklamak; üslûpbilimsel çözümleme, üslûbun çeşitli özelliklerinin örnek biçimleri ve iletişim etkileri (şiir, kurmaca, drama, nesir, teknik yazı ve gazete yazısı vs.) ve özel metinleri çözümlemek (Feng Zongxin, 2002: 21) için etkin metotlar bulmak"tır¹¹².

Ç-ÜSLÛP VE VEYA ÜSLÛPBİLİMİN METODOLOJİSİ

Üslûp ve üslûpbilim "kelimesinin varlığını kabul etmek ona dair bir kavramı veya kavramları da kabul etmek demek"¹¹³ olduğundan, bu kavram veya kavramlara, yani üslûp ve üslûpbilimine ilişkin olanla olmayanı, bir başka ifadeyle üslûp ve üslûpdışını ayırt etmek bir yöntem sorunudur ve kuramsal bir izahı gerekli kılar.

Üslûp ve üslûpbiliminin metodolojisi konusu üzerine çalışmalar önemli bilgiler aktarmaktadır¹¹⁴. "Üslûp, (*bir hatip, şair veya) yazar(ın*) düşüncelerini anlatmak için (*bizzat kendisi) aracılığıyla dil kaynaklarından yararlan(dığı*) bir metotlar bütünü"¹¹⁵ iken, "üslûpbilim terimi, geçen yüzyılın sonlarına doğru üslûp metotlarının bilimsel olarak incelenmesini belirtiyordu; bu tanım üslûp kavramının içeriği üstüne peşin bir yorumu öngörür. 'Üslûp' genellikle estetik yanı olan bir yazı dili görünüşünü niteler ('İyi' veya 'kötü' üslûb). Bu kavram dilbilimciler tarafından genişletildi ve dile bir nitelik verebileceği bütün anlatım metotlarını içine almaya başladı; bu durum, üslûp ile dil arasında temel bir ayırım yapılmasına yol açtı; dil, kişinin düşüncesini anlatmak için yararlandığı gereçtir; Üslûp, bazı sonuçları gerçekleştirilebilmek için kişinin bu gereç içinde yaptığı seçmeden doğar. Bu ayırım sonucunda dilbilgisi kurallarına uyduğu ve anlamlı olduğu sürece üslûbun nispeten bir hareket serbestisine sahip olduğu ortaya çıkar. Üslûp metotları, matematik formülleri gibi temel teorik önerinin bir biçimine göre tanımlanabilir. Bu metotlar (hatip, şair veya) yazarın kişiliğine, zekâ derecesine, kabul ettiği tona, yazısını etkileyen şartlara, dinleyicilerine veya okurlarına, düşünce veya duygu görünüşlerine, yararlandığı imkânlarla bağlıdır. (...) Üslûp, hem zenginlik hem de güçlük unsurudur; bu durum üslûpbilimin konu, ilkeler ve metotlar bakımından uzun süre kesin kurallara bağlanmadan kalmasına yol açmıştır..."¹¹⁶

Büyük Sovyet Ansiklopedisi (The Great Soviet Encyclopedia, 3rd edit.) adlı eserde ifade edildiği gibi,

"Edebî üslûpbilim, üslûpbilimin bir dalıdır. Bu tip bir çalışmanın metodolojisi, konunun ayırt edici mahiyetiyle belirlenir... Edebiyatta dilin sanatsal işlevi üslûp tarafından belirlenir. Sanatsal konuşma üslûbunun bir dilbilimsel disiplin olarak dilin üslûpbiliminin bir parçası olarak kalması doğaldır.

Edebiyat üslûpbilimi, edebiyattaki dil kullanımının metotları ile dildeki estetik ve iletişim işlevlerini birleştiren metotları açıklığa kavuşturur."

¹¹¹ Bkz. Michael J. Toolan (1990). *The Stylistics of Fiction: A Literary-Linguistic Approach* [Kurmacanın Üslûpbilimi: Bir Edebî-Dilbilimsel Yaklaşım], London: Routledge.

¹¹² Bkz. Unauthor (02.06.2013). "2.2.Tasks of Stylistics" (2.2. Üslûpbilimin Görevleri", <http://menku.baidu.com/view/86c98836eefdc8d376ee32ea.html> ; http://www.chinadmd.com/file/icpccvveu6wxc3xvucawwwu6_3.html , 03.07.2013.

¹¹³ Richard M. Ohmann (2004). "Üslûp Çözümlemelerine Giriş", *Roman Teorisi* [Ed. Philip Stevick, Çev. Sevim Kantarcıoğlu], 2.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, s. 193.

¹¹⁴ Bkz. Cemal Yıldız (1991). *Üslûp ve Üslûp İnceleme Metotları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 108 s.; Ronald Carter (16.06.2013). "Methodologies for Stylistic Analysis: Practices and Pedagogies" (Üslûp Çözümlemesi İçin Yöntembilimler: Uygulamalar ve Eğitimbilimler), <http://teach-garamar.com/wp-content/uploads/2012/07/2010+Grammar-and-Stylistics.pdf>.

¹¹⁵ Komisyon (1969). "Üslûp", *Meydan Larousse: Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*, Teda-Zyth, İstanbul: Meydan Yayınevi, C. 12, s. 488. (*Alıntılarda parantez içi ifade veya ekler tarafımızca eklenmiştir. A.Ç)

¹¹⁶ Komisyon (1969). "Üslûpbilim", *Meydan Larousse: Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*, C. 12, s. 488.

Üslûpbilim kendine özgü metotlar oluşturmaktan daha çok başka disiplinlerin metotlarını ödünç alıp kullanan ve/veya disiplinlerarasılığının bir sonucu olarak yararlanan bir disiplin gibi gözüktür. Bu nedenle başta edebiyat, dilbilim gibi disiplinlerin metotlarından yararlandığı gibi 'istatistik metotları'ndan da yararlanır¹¹⁷. Bunu şu alıntı doğrular niteliktedir: "Üslûpbilim, edebi metinlerin çözümlenmesinde dilbilimin metotları ve bulgularını kullanan eleştirel bir yaklaşımdır."¹¹⁸ Bütüncü üslûpbilimi¹¹⁹, ölçme ve istatistiksel teknikleri kullanarak yorumlama, üslûp değişmesi, ironi ve karakterleştirme gibi edebiyat üslûpbilimindeki konuları araştıran dilbilim disiplininin nispeten yeni bir çalışma alanıdır.

"Geleneksel yaklaşımda biçembilim yazın yapıtlarının, belli bir yazar ya da dönemin dil kullanım özellikleri ya da biçemin incelenmesiyle ilgilenir"ken, "çağdaş dönemde biçem incelemeleri daha çok betimlemeli bir yöntem kullanır ve sözgelimi ölçünlü dilden sapmaları ele alır; metinlerin işlevleri ve metin türlerinde dil kullanımı üzerinde durur..."¹²⁰

Sözlü ya da yazılı edebî metinleri incelemenin pek çok metodu vardır. Bu konuda "Yazınsal Biçem, Biçemsel Yeti, Yöntem ve Çözümleme" adlı iki bölümden (I.Bölüm¹²¹ ve II.Bölüm¹²²) oluşan bir yazı yayımlayan Aysu Erden'in de ifade ettiği gibi, üslûp ve üslûpbilimsel açıdan edebî metinlere yaklaşıldığı takdirde, üslûp ve üslûpbilimin edebiyat eleştirmeni, edebiyat öğrencisi, yazar ve okura sunduğu yöntemler iki kategoride toplanabilir. "Aslında bu iki grup, biçembilimin temelde birbirleriyle farklı gibi görünen iki bakış açısını da ortaya koymaktadır."¹²³

- *Biçimci-Yapısal Biçembilimi (Düşünsel yapılar-bilimsel bütünlük-tarafsızlık):* Yazınsal metindeki somut anlatı yapılarını inceler, metnin temelinde bulunan ve metni yönlendiren *düşünsel yapılar* üzerinde yoğunlaşır. Bu bakış açısı, *bilimsel bütünlüğü* ve *tarafsızlığı* hedefler.
- *Eleştirel Söylem Biçembilimi (Okurun sezgisel tepkileri ve özgün yorumlar):* İşlevsel dil kuramlarından yola çıkar. Kullanımbilgisi (edimbilim), söylem çözümlemesi ve bilişsel bilim gibi bilim dallarının yöntemlerinden yararlanır. Okura, eleştirel okuma konusunda ışık tutar, onun eleştirel okuma becerisini geliştirir. Eleştirel Söylem Biçembilimi tarafsız değil, daha ziyade *öznel*dir. Bu bakış açısına göre, eleştirel okuma sonunda, okur, okuduğu metne yönelik olarak sezgisel bir tepki oluşturur ve kendine özgü bir *yorum* yapar. Sezgisel tepkiler, doğal olarak, metnin temelinde bulunan düşünsel yapıların okurlar tarafından çözümlenmesinden sonra oluşurlar. Dilbilimciler, '*düşünsel yapı*' terimini, sosyo-kültürel normlar, değerler, bilgi ve inanç dizgeleri ile metni okurken yapılan çıkarımlarda kullanılan bir dizi varsayımlar anlamında kullanmaktadırlar. Bu görüşe göre, 'metnin anlamı', yazarın metnin içine sakladığı ve keşfedilmesi gereken gizli bir 'şey' değil de, okurun kendisinin oluşturup yapısını kurduğu bir olgu olarak kabul edilmektedir. Ancak bu durum, yazarın metinle artık hiçbir ilgisinin kalmadığı anlamına gelmemektedir. Çünkü

¹¹⁷ Bkz. Graham Goulden Hough (1969). "Literary Stylistics: Methods and Problems / Statistical Methods" (Edebî Üslûpbilim: Metodlar ve Problemler / İstatistik Metodları), *Style and Stylistics* [Üslûp ve Üslûpbilim], London: Routledge and Kegan Paul, pp. 53-58.

¹¹⁸ Peter Barry (2009). "Stylistics" (Üslûpbilim), *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory* [Teoriye Başlangıç: Edebiyat ve Kültür Teorisine Giriş], Third edit., Manchester and New York: Manchester University Press, p.180.

¹¹⁹ Bkz. David L. Hoover (2006). *Approaches to Corpus Stylistics: The Corpus, The Computer and The Study of Literature* [Bütüncü Üslûpbilimine Yaklaşımlar: Bütüncü, Bilgisayar ve Edebiyat Araştırması], New York: Routledge Chapman & Hall, 256 p.; Nina Norgaard, Beatrix Busse and Rocio Montoro (eds.) (2010). "Corpus Stylistics" (Bütüncü Üslûpbilimi), *Key Terms in Stylistics* [Üslûpbilimde Anahtar Terimler], pp. 9-11.

¹²⁰ Mine Güven, K. İmer, A. Kocaman ve A. S. Özsoy (2001). *Dilbilim Sözlüğü*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, s. 51.

¹²¹ Bkz. Aysu Erden (2011). "Yazınsal Biçem, Biçemsel Yeti, Yöntem ve Çözümleme-I.Bölüm", *Hayal, Kültür, Sanat, Edebiyat Dergisi* [Dosya: Şiir ve Felsefe], S. 37, Nisan - Mayıs - Haziran.

¹²² Bkz. Aysu Erden (2011). "Yazınsal Biçem, Biçemsel Yeti, Yöntem ve Çözümleme-II.Bölüm", *Hayal, Kültür, Sanat, Edebiyat Dergisi*, S. 38, Temmuz - Ağustos - Eylül.

¹²³ Jean Jacques Weber (1992). *Critical Analysis of Fiction* [Kurmacanın Eleştirel Çözümlemesi], Amsterdam: Rodopi, p. 1.

okur, yazarın 'dilini' anlamak için kendi 'dilini' kullanmak zorundadır. Bu 'dil' ise, aslında toplumun (toplumsal, kültürel, ideolojik ve kurumsal güçlerin) okur için belirlediği bir dildir..."¹²⁴

Kuşkusuz, sözlü ve yazılı edebi metinleri incelerken kullanılan üslûp ve/veya üslûpbilim yöntemleri bunlardan ibaret değildir. Klasik Şark edebiyatlarında, özellikle Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında günümüze kadar ulaşan ve hala kullanılan bir 'şerh metodu'ndan söz etmek gerekir. Yukarıda bahsi geçen metodları ise modern üslûp ve/veya üslûpbilim yöntemleri olarak nitelemek gerekir.

Üslûpçular ve/veya üslûpbilimciler, herhangi bir metni üslûp ve/veya üslûpbilim açısından incelerken hangi üslûp ve/veya üslûpbilimsel metodu kullandıklarını veya kullanacaklarını söylemek zorundadır.

D-ÜSLÛP VE VEYA ÜSLÛPBİLİMİN ÖZELLİKLERİ

Üslûp ve üslûpbilimin özellikleri, gerek ortaöğretim ve gerekse yüksek öğretime yönelik edebiyat dersleri ve ders kitaplarında, gerek müstakil üslûp ve üslûpbilim üzerine kaleme alınmış kitap, makale ve deneme .. vb. çalışmalarda ele alınan, incelenen, hatta madde madde sıralanan bir konudur¹²⁵.

Kuşkusuz üslûp ve üslûpbilimin özelliklerini ortaya koymak ilk planda çok basit ve kolay gibi görülmesine rağmen, hitap ettiği okur ve/veya dinleyici kitlesinin seviyesi, kaleme alınan eserin ve/veya hitabenin türleri, yazma ve sunma amaç ve işlevi, yasal olarak uyulması gerekli kurallara karşı takınılacak tavır ve bakış açısı ... vb. düşünüldüğünde hiç de kolay bir iş değildir.

Eğer üslûp ve üslûpbilimin özelliklerinden söz edilmek isteniyorsa, bu ve benzeri pek çok yönleri göz önünde tutularak, ya belli başlı genel özellikler belirlenerek eğitim ve öğretimde asgari düzeyde tutarlı bir değerlendirme yapılabilmesi için bilgi aktarılmalı ya da akademik düzeyde daha geniş bir bakış açısıyla dünya ölçeği göz önünde tutularak akımların, kuramların, devirlerin, şair ve yazarların üslûpları dikkate alınarak ayrıntılı bir biçimde konu ele alınmalıdır.

Bahsi geçen şıklardan birincisi daha toparlayıcı ve kolay olduğundan çok tercih edilmekte, lakin ikinci şık yoğun bir araştırma ve çalışmayı gerektirdiği için örneğine pek rastlanılamamaktadır. Üslûp ve üslûpbilim üzerine kaleme alınan eserlerin bir kısmı Osmanlı Türkçesi ya da Batı dillerinden herhangi biriyle yazılmış olduğundan, bu engelleri aşamayan araştırmacılar dar bir alanda ilgili eserlerin satır aralarına gizlenmiş tespitlerle yetinmektedirler. Bu ise edebiyat araştırmalarının tüm alanları için aşılması gereken önemli bir sorundur.

İçinde bulunduğumuz zaman diliminde sevindirici bir durum, geçmişe göre üniversitelerimizde üslûp ve üslûpbilim sahasında önemli çalışmaların yapıyor olmasıdır.

Çok değişik biçimlerde karşımıza çıkan üslûbun ve/veya üslûpbilimin özellikleri, çeşitli dillerde kaleme alınmış sözlüklerden başlanıp diğer kaynak eserlere doğru genişleyen bir yaklaşım yöntemi benimsenerek ortaya konulmalıdır. Örneğin, *Dilbilim Sözlüğü'*nde, "Biçem özellikleri (stylistic features) ise, metnin, söylemin diline özgü belirgin özelliklerdir."¹²⁶ denilir.

Üslûbun ve/veya üslûpbilimin özellikleri, sözlü ya da yazılı eserlerin biçimsel ve içeriklerine göre bir ayrıma ya da senteze gidilerek tespit edilebilir. Buradan hareketle aşağıda alt başlıklar halinde sıralanan, fakat detaylandırılması gereken özellikler dışında, bu konunun başka ayrımlardan hareketle de işlenmesinin mümkün olduğunu söylemek gerekir. Gennady

¹²⁴ Jean Jacques Weber, *Ibid*, pp. 11-12. Bkz. ve krş. Aysu Erden (22.03.2013). "Dilbilimci, Sözeylem Araştırmacısı, Edebiyat Eleştirmeni ve Eleştirel Söylem Üzerine", <http://www.edebiyathaber.net/edebiyat-elestirisi-uzerine-aysu-erden-3/>.

¹²⁵ Örnek olarak bkz. Seyit Kemal Karaalioglu (trs.). "Üslûp / Üslûp Özellikleri", *Kompozisyon Sanatı: Konuşmak ve Yazmak*, 13.bs., İstanbul: İnkılap ve Aka, ss. 169-176, 171-176; Sabahat Emir (1978). "Üslûp Özellikleri", *Örneklerle Kompozisyon Yazma Sanatı*, 9.bs., İstanbul: Örs Matbaası, ss. 21-22; Rıza Filizok (2013). "Üslûbun Genel Özellikleri", "Üslûp Türleri (Üslûbun Özel Nitelikleri)", *Eleştiri Kuramları* [Ed. Rıza Filizok – Eylem Saltık], 1.bs., Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, ss. 11-12, 12-13.

¹²⁶ Mine Güven, K. İmer, A. Kocaman ve A. S. Özsoy (2001). *Dilbilim Sözlüğü*, s. 50.

Pospelov, hem biçim ve içerik ayırımına gidilerek, hem de biçim ve içerik birlikteliğinden hareket edilerek üslûbun ve/veya üslûpbilimin özelliklerinin tespit edilebileceğini dile getirir:

“Kimi edebiyat kuramcıları, bir sanat eserinde üslûbun, içerik ve biçimin birliğini kaplayan bütünlemesine bir ayırt edici nitelik olduğu görüşündedirler...”¹²⁷

En basit şekliyle, yukarıda bahsi geçen çalışmalarda iyi bir üslûp sahibi olmanın yolları şu şekilde ifade edilmiştir:

1-“Her şeyden önce konu iyi kavranmalıdır.

2-Fikir, örnek ve anlatım yönünden samimi olmalı (ve) yapmacıklığa kesin olarak yer verilmemelidir.

3-Kapalılıktan (ve) anlamsızlıktan kaçınmalıdır [Yani, yazılanların kolaylıkla anlaşılacak nitelik taşıması gerekir. Dilin kurallarına uyma zorunluluğu vardır, anlamsız veya anlaşılması zor kelimeler seçmek, gelişigüzel cümleler kullanmak yazıda başarıyı azaltır].

4-Ahenkli (ve) akıcı bir anlatım kullanılmalıdır [Konuya en uygun anlatım yolu seçilmeli, kelimeleri ve cümleleri yerli yerinde kullanılmalı; gereksiz müdahaleler, açıklamalar ve örneklerle anlatımı kesintiye uğratmamalı, seyrini de değiştirmemeli...].

5-Gereksiz ifadelerden kaçınmalı (ve) duruluğu sağlamalıdır.

6-Üslûp canlı olmalı; üslûbun canlı olması için duyuya hitap eden bir dil kullanılmalıdır [Yani, monotonluğa kapılıp okuyanda sıkıntı yaratmamalıdır. Okuyucunun zeka ve hayal gücünü her an açık tutacak, harekete geçirecek bir anlatım özelliğine sahip olmalıdır].

7-Sade olmaya çalışırken basite ve bayağılığa düşmemelidir.

8-Görülenler, düşünülenler ve bilinenler eksiksiz ve fazlasız anlatılmalıdır.

9-Anlatımda açıklık, akıcılık, duruluk, yalnlık ve kişiselik bulunmalıdır.

10-Anlatım açık, düzgün ve özentisiz olmalıdır.”¹²⁸

Rıza Filizok, Eleştiri Kuramları adlı eserde “Üslûbun Özellikleri” bahsini kendi içinde “Üslûbun Genel Özellikleri” ve “Üslûbun Özel Özellikleri” şeklinde iki alt başlık halinde düşünür ve öyle ele alır. Onun bu konudaki görüşleri şöyledir:

a-Üslûbun Genel Özellikleri¹²⁹

“1-**Açıklık** (clarté): İfade edilmiş bir düşüncenin hemen ve zahmetsizce anlaşılır nitelikte olmasıdır. Bu, iyi bir edebî ifadenin en temel kuralıdır. Batı retoriğinin ustalarından Quintilien’in de Divan şairlerimizden Ahmet Paşa’nın da fikri budur. Açık bir şekilde ifade etmenin başlıca şartları şunlardır:

a)Açık bir şekilde anlatmanın ilk şartı, anlatılacak şeyin önce anlatan tarafından iyice anlaşılmuş olmasıdır. Anlatıcı ne diyeceğini iyi bilmezse, bu kararsızlığı ifadesine de yansır, açık bir şekilde anlatamaz.

b)Fikirleri, doğal ve mantıksal düzenleri içinde sunmak gerekir. Fikirler sebep sonuç ilişkisi içinde anlatılmalıdır.

c)Cümleler, kısa ve düzenli olduğu ölçüde açık olur.

d)Doğru kelimelerin seçilmesi, anlaşılmayı kolaylaştırır. Bu dört niteliğe sahip olan söz, açık sözdür.

2-**Saflık** (düzgün ifade; pureté, correction): Saflık, dili doğru olarak kullanmaktır. Dili doğru kullanmak şu kurallara uymak demektir:

a)Dilde bilinen kelimeleri kullanmak.

b)Dilde kullanılan kelimeleri, alışlagelmiş anlamında kullanmak.

¹²⁷ Gennadiy Pospelov (2005). “Edebiyat Eserlerinde Üslup”, *Edebiyat Bilimi* [Çev. Yılmaz Onay], s. 450.

¹²⁸ Seyit Kemal Karaalioğlu (trs.). “Üslûp / Üslûp Özellikleri”, *Kompozisyon Sanatı: Konuşmak ve Yazmak*, 13.bs., s. 172 vd.

¹²⁹ Rıza Filizok (2013). “Üslûbun Genel Özellikleri”, *Eleştiri Kuramları* [Ed. Rıza Filizok – Eylem Saltık], ss. 11-12. Sayın Filizok’un bu sınıflandırması, Halit Ziya Uşaklıgil’in sınıflandırması ile karşılaştırılmalıdır.

c)Sözdizimi kurallarını çiğnememek, belirsiz ifadeler kullanmamak. Yabancı dillerden alınmış kelimelerin aşırı kullanımı, dili aşırı saflaştırma gayretleri (purisme), fazla yeni kelime kullanma (néologisme) dilin saflığını bozan hatalardır.

3-**Tabîlik** (doğallık; naturel): Düşünceleri, hiçbir özel çaba sarf etmeden, düşünüldüğü gibi, yapmacıksız bir ifadeyle anlatmaktır. Gösterişli kelimelerden ve olağan dışı, iddialı cümle veya yapılardan kaçınarak, yapmacıksız, konuşulduğu gibi yazmaktan ibarettir. Fikir ve düşünceleri, en iyi anlatma şekli, onları sade ve basit bir şekilde dile getirmektir. Fenelon, “İfadeleriniz düşüncelerinizi, düşünceleriniz gerçeği resmetsin” diyerek tabîi üslûbun gerekliliğini dile getirir. Hoşa gidecek ifade tarzlarını uzun uzun araştırmak anlatımı tabîilikten uzaklaştırır. Hatta basit yazmak için gösterilecek aşırı gayret bile tabîiliğin düşmanıdır. Pascale, “ Tabîi bir üslûpla karşılaşınca şaşırır ve hayran oluruz, çünkü karşımızda bir yazar bulmayı beklerken bir insan buluruz” der. Bunun zıttı olan üslûp, gösterişli, tumturaklı üslûp (emphase), şişkin üslûp (style ampoulé) adlarını alır. Böyle bir üslûba yapmacıklık üslûp (affectation) da denir. Düşünceleri anlatırken de duyguları ifade ederken de tabîilikten uzaklaşmamak gerekir. **Tabîlik**, yazarın edebî mizacı ve ele aldığı konunun türü ile üslûbunun uyumu sonucu ortaya çıkan bir niteliktir.

4-**Vecizlik** (kesinlik; précision): Düşüncenin en kısa, tam ve en güzel tarzda ifade edilmesidir. Gereksiz kelimelerden ve sözlerden, süslerden arındırılmış söze veciz denir. Veciz bir ifadeye ulaşmak için en uygun kelimelerin bulunup kullanılması gerekir.

5-**Asalet** (noblesse): Üslûpta bayağı ifadelere, kaba hayallere yer vermeme ilkesidir. Bu ilke, bazı kelimelerin seçkin bazı kelimelerin bayağı olduğu anlayışına dayanır. XVII. yy.da Fransa’da “Eskiler-Yeniler” tartışması sürerken Charles Perrault, Homère’in “eşek” kelimesini kullanmasının bayağı bir üslûp yarattığını iddia etti ve devrinin yazarlarının eski Yunanlılardan daha seçkin bir üslûp kullandığını söyledi. Buna karşılık Boileau, bu kelimenin o devirde Yunanlılar tarafından bayağı sayılmadığını hatırlatarak Homère’in üslubunu savundu.

6-**Ahenk** (harmonie): Nesirde olsun şiirde olsun, kulağa hoş gelen seslerin bir arada kullanılması anlamına gelir. Üslûpta iki çeşit ahenk vardır: 1)Mekanik ahenk (harmonie mécanique), 2) Taklide dayalı ahenk (harmonie imitative). Mekanik ahenk, kelimelerin seçiminden doğan ahenktir, bu seçim yapılırken, kelimelerin ifade ettikleri düşünceler hesaba katılmaz, sadece uyumlu seslerin bir araya gelmesi sağlanır. Şiirde olduğu gibi nesirde de buna dikkat edilir. Taklide dayalı ahenkte ise ifade edilen şey ile kullanılan kelimelerin sesi arasında bir benzerlik ilişkisi bulunur. Yılanı tasvir ederken, uygun kelimeler kullanarak yılanın sürünürken çıkardığı sesin taklit edilmesi buna örnektir.

7-**Çeşitlilik** (variété): Anlatımda can sıkıcılığı önlemek için farklı üslûp türlerinin bir arada kullanılması, çeşitliliğe yer verilmesidir.

8-**Uygunluk** (convenance): Üslûpla anlatılan şey arasında bir uygunluğun olmasıdır. Kısaca, anlatılan şeyle anlatımın uyuşmasına uygunluk denir. Üslûbun tonunu, hareketliliğini, biçimini anlatılan nesnenin, şahısların, şartların, hareketlerin nitelikleriyle uyuşturmaktır. Yazarın görevlerinden birisi fikirlerine ve duygularına en uygun gelecek anlatı türünü, anlatı biçimini bulmaktır.

La Fontaine’in bir çok fablında böyle bir uyumun güzel örneklerini görürüz.”

b-Üslûbun Özel Özellikleri¹³⁰

“Batılı retorikçilere göre bütün kompozisyonları içine alan üç temel tür (cins /genre) vardır: Bunlar, a) **Basit türler**, b) **Orta türler**, c) **Yüksek türler**dir. Bu üç türe uygun düşen üç üslûp türü doğmuştur:

1-**Basit üslûp** (style simple): Doğal, kolayca ve sanatsız bir şekilde anlatım tarzıdır. Sıradan veya samimî düşünceleri ifade etmek için kullanılan bir üslûp çeşididir. Masallara,

¹³⁰ Rıza Filizok (2013). “Üslûp Türleri / Üslûbun Özel Nitelikleri”, *Eleştiri Kuramları* [Ed. Rıza Filizok – Eylem Saltık], ss. 12-13.

komedilere, fabllara, diyaloglara, mektup türüne ve tarihe uygun düşer. Yerine göre trajedilerde de kullanılır. Nitelikleri sadelik, incelik ve duyarlılıktır.

2-Orta üslûp (style tempéré): Seçkin düşüncelerle, zarif düşüncelerle ifade etme tarzıdır. Bütün sanatlardan, bütün edebî süslerden yararlanır. Çünkü amacı, hoş gitmektir. Bu üslûp tarzı, tarihe, fabllara, şiirlere, tasvirî şiirlere, şiirsel romanlara uygundur.

3-Yüksek üslûp (style sublime): Yüksek heyecanları ve düşünceleri ifade etmek için başvurulan bir üslûp türüdür. Amacı, duygulandırmak, etkilemektir.

Dili düzgün ve hatasız kullanma, açıklık, kolay anlaşılabilirlik, zarafet, düşüncelerin etkileyici bir biçimde ifade edilmesi, konuya uygun bir üslûbun kullanılması yüce üslûbun başlıca nitelikleridir. Yüksek üsluba her türlü eserde rastlanabilir.

Üslûp türleri, yani **basit üslûp**, **orta üslûp** ve **yüksek üslûp**, üslûbun özel nitelikleridir. Daha önce sözü edilen **açıklık**, **saflık**, **tabiiîlik**, **vecizlik**, **asâlet**, **ahenk**, **çeşitlilik** ve **uygunluk** ise üslûbun genel nitelikleridir. Birinciler, yazarın konusuna ve türe göre tercihlerini yansıtır, seçtiği üslûp araçlarını gösterir, ikinciler ise her yazıda ve her yazarda bulunması gereken üslûp özelliklerini, üslûp niteliklerini ifade eder.”

Bazı sanatçıların hayat felsefeleri ve kişisel dünyaları sürekli olduğundan ve sanat hayatları boyunca sezilecek kadar belli bir değişikliğe uğramadığından bu gibilerin üslûpları da değişikliğe uğramaz. Sürekli ve değişmez üslûp daha ziyade genç yaşta ölen ve sanat hayatı kısa süren sanatçılarda görülürken, çok yaşayan ve hayatı uzun süren sanatçılarda üslûp, değişen hayat felsefesiyle birlikte değişir¹³¹.

Crina Herteg’in ifade ettiği gibi, “Üslûpbilimin önemli bir özelliği, özellikle edebiyat teorisi, estetik, poetika gibi disiplinlerle, yani gelişimi süresince onu etkileyen disiplinlerle ilişkiye açıklığıdır. Üslûpbilimin herbir yönelimi veya yönü, yukarıda adı geçen disiplinlerden biri veya diğeri için tercihi gösterir.”¹³² Bu, üslûpbilimin disiplinlerarası ve çoğul disiplinli esnek bir niteliğe sahip oluşunu gösterir.

Öte yandan, Fars edebiyatında, Adnan Karaismailoğlu’nun ifadesine göre, “Üslûp özellikleri, “seb-kşinâsi” adı verilen yeni bir edebî disiplin altında çeşitli kitap ve makalelerde incelenmiştir.”¹³³

Kuşkusuz diğer dünya dillerinde üslûp ve/veya üslûpbilim üzerine kaleme alınmış eserlerde üslûp ve/veya üslûpbilimin özellikleri ele alınmış ve alınmaktadır. Bunların dilimize çevrilmesi bu alana önemli katkılar sağlayacaktır...

SONUÇ

İnsanoğlunu diğer canlı varlıklardan ayıran özelliklerinden biri konuşmasıdır. Yeryüzünde yaşamaya başladığı andan itibaren konuşan ve ilerleyen süreçte bunları yazıya geçiren insanoğlu, konuşmasını ve yazmasını giderek mükemmel bir hale getirerek kullandığı dile özel şekiller kazandırmıştır. Bir sonraki yazımızın konusunu oluşturacak olan ‘*üslûp ve üslûpbilimin tarihçesi*’ kısmında geniş bir biçimde değinileceği üzere, bizce başlangıcı kestirilemeyen bir zamandan beri devam eden bu sürecin Batı dünyasında *retorik*, doğu dünyasında *belâğat* ile ondokuzuncu asır başına kadar geldiği, kısa süre filoloji olarak devam edip ardından üslûp ve/veya *üslûpbilim* adlı bir disipline yerini bıraktığı bir gerçektir.

Söz söylemenin ve yazı yazmanın çok çeşitli olması, onu hem kolaylaştırır hem de zorlaştırır. Çünkü o, hem bir hüner ve marifet hem de bir yetenek ve kapasite ister. O, sunulan veya ele alınan konuyu çok farklı bir biçime dönüştürebilme gücüne sahiptir. Bundan dolayı, üslûp ve üslûpbilim, gerek Doğu’da ve gerekse Batı’da teorisi ve pratiği ile çeşitli tür ve seviyede çalışmaların konusu olmuştur.

¹³¹ Bkz. Cemil Yener (1959). “Üslûp ve Sanatçı”, *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 8, S. 91, Nisan, s. 368.

¹³² Crina Herteg (03.01.2014). “Orientations in Modern Stylistics” (Modern Üslûpbilimde Yönelimler), http://www.uab.ro/reviste_recunoscute/.../25.doc, p. 2.

¹³³ Adnan Karaismailoğlu (2012). “Fars Edebiyatı(nda Üslûb)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 42, s. 386.

Üslûp ve üslûpbilim sahası, zor bir alandır ve yoğun çalışmaları gerektirmektedir. Bu durum, gerek araştırmacılar ve gerekse akademisyenler açısından bu sahaya ilgiyi azaltan bir etken olmaktadır. Bu nedenle, ülkemizde son zamanlarda yapılan bazı çalışmalar saha açısından sevindirici olsa da, dünyada yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında yok denecek kadar azdır.

Netice olarak, tekrar ifade etmek gerekirse, herhangi bir sözlü ya da yazılı anlatımda konuşmacının veya yazarın kendine özgü farklı dil kullanımları 'üslûb'u oluştururken, gerek Batı ve gerekse Doğu edebiyatlarında asırlardır *retorik* veya *belağat ilmi* bağlamında düşünülen bu 'farklı üslûpların incelenmesi' de 'üslûpbilim' (ve/veya 'biçembilim') olarak tanımlanmakta ve değerlendirilmektedir.

İçinde yaşadığımız zaman diliminde ise 'üslûpbilim', üslûp araştırmalarına modern dilbilim teorisi ve metodolojisini uygulayan dilbilimin bir dalı ve dilin kullanılma tarzları ile kullanımdaki dil üslûplarını araştıran bir disiplindir. Ancak, bu konuda farklı anlayışlar söz konusudur.

Bu makalede, sözü edilen farklı anlayışlar dahil, üslûp ve üslûpbilim üzerine ilk belirlemelerde bulunulmuştur. Bu bağlamda, üslûp ve üslûpbilim kavramları ve tanımları; konuları, amaçları, işlevleri, yöntemleri ve özellikleri ... gibi konular üzerinde durulmuştur. Bundan sonraki makalelerin konularını ise, 'üslûp ve üslûpbilimin tarihçesi' ile 'üslûpbilim teorileri ve sınıflandırmaları' gibi meseleler oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

- ABDURRAHMAN Fehmi (1302 /1885). *Tedrisât-ı Edebiyye (Mekteb-i Hukûk İçin), Birinci Kısım*, İstanbul: Karabet ve Kasbar Matbaası, 176 s.
- AĞAYEVA, İ. S. (1997). "Edebî Üslûpla İlmî Üslûbun Mukayesesi", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 4, Güz, ss. 40-44.
- AHMET Hâşim (1928). "Üslûp Hakkında Bir Mülâhaza", *İkdâm*, Yıl: 35, Nu. 11212, 11 Temmuz, s. 1.
- AKALIN, L. Sami (1980). "Üslûb (Fr. Style)", *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, 5.bs., İstanbul: Varlık Yayınları, ss. 298-300.
- AKTAŞ, Şerif (1984). "Edebiyat İlmî ve Edebî Terminoloji Üzerine", *Millî Kültür*, S. 45, Haziran, ss. 20-23.
- AKTAŞ, Şerif (1973). "Üslûp Meselesi", *Fikir ve Sanatta Hareket*, S. 88, Nisan, ss. 55/191-57/193.
- AKTAŞ, Şerif (1986). *Edebiyatta Üslûp ve Problemleri*, 1.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, 159 s.
- ALİ Bu Mülhim (1415 / 1995). *Fi'l-Üslûbi'l-Edebî* [Edebî Üslûp Üzerine], 2. Tab', Beyrut: Dârü ve Mektebetü'l-Hilâl, 176 s.
- ALLPORT, G.W. (1937). *Personality: A Psychological Interpretation* [Kişilik: Psikolojik Yorum], New York: Henry Holt and Company.
- ALTUN, Erman (1999). "Aşık Tarzı Türk Halk Edebiyatında Üslûp", *Edebiyat ve Toplum Sempozyumu Bildirileri*, Gaziantep: AÜ Tömer Gaziantep Şubesi, ss. 23-26.
- ANDREW, R. (ed.) (1992). *Rebirth of Rhetoric: Essays in Language, Culture and Education* [Belağatın Yeniden Doğuşu: Dil, Kültür ve Eğitim Üzerine Denemeler], London: Routledge.
- ASLAN, Canan (2003). "Bir Biçem İncelemesi, Bir Can Yücel Şiiri", *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, S. 121, Ankara, ss. 48-61.
- ASLAN, Canan (2003). "Memduh Şevket Esendal'ın Biçemine Dilbilimsel Bir Yaklaşım: Bir Öykü ve Çözümleme: 'Pazarlık'", *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, S. 122, Ankara, ss. 17-30.
- AYTAÇ, Gürsel (2009). "Üslup Bilgisi (Stilistik)", *Genel Edebiyat Bilimi*, 2.bs., İstanbul: Say Yayınları, ss. 77-100.
- AYTAÇ, Gürsel (1999). *Genel Edebiyat Bilimi*, İstanbul: Papirüs Yayınları, 272 s.
- BALLY, Charles (1909). *Traité de stylistique française* [Fransız Üslûplimi Üzerine İnceleme], Heidelberg et Paris: Winter et Klinsieck.
- BALLY, Charles (18.06.2012). *Traité de stylistique française* [Fransız Üslûplimi Üzerine İnceleme], <http://archive.org/stream/traitdestylist02balluoft.pdf>.
- BARRY, Peter (2009). "Stylistics" (Üslûpbilim), *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory* [Teoriye Başlangıç: Edebiyat ve Kültür Teorisine Giriş], Third edit., Manchester and New York: Manchester University Press, pp.180-182.
- BEBEK, Ebru Kılıç (2004). *Boğaziçi Üniversitesi'nde Psikolojiye Giriş Dersi Alan Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Biçemleri İle Cinsiyetleri, Alanları ve Genel Akademik Başarıları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, IX+101+Ekler.
- BLOOMFIELD, Morton W. (1976). "Stylistics and the Theory of Literature" (Üslûpbilim ve Edebiyat Teorisi), *New Literary History*, Vol. 7, Nu. 2, Winter, pp. 271-311.
- BOYNUKARA, Hasan (1997). *Modern Eleştiri Terimleri*, 1.bs., İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 264 s.
- BRADFORD, Richard (1997). *Stylistics* [Üslûp], London and New York: Routledge, 215 p.
- BUFFON, Georges Louis de (1707-1788) (1941). "Üslûp Hakkında Bir Nutuk" (Çev. Sabahattin Eyuboğlu), *Tercüme Dergisi*, C. 2, S. 7, ss. 32-37.

- BUFFON, Georges Louis de (1907). "Discourse sur le Style" (Üslûp Üzerine Söylem), *Theories of Stylistics* (ed. Lane Cooper), New York: Macmillan, p. 178.
- CARTER, Ronald (16.06.2013). "Methodologies for Stylistic Analysis: Practices and Pedagogies" (Üslûp Çözümlemesi İçin Yöntembilimler: Uygulamalar ve Eğitimbilimler), <http://teach-garamar.com/wp-content/uploads/2012/07/2010+Grammar-and-Stylistics.pdf>.
- CELÂL Nûrî (1332/1335 (1916-1917)). "Edebiyât İlmi", *Edebiyât-ı Umûmiyye Mecmuası, Haftalık Siyâsi, Edebî ve İlmî Gazete*, C. 1, Nr. 10, 24 Kanun-ı Evvel / 12 Rebiü'l-Evvel, ss. 184-185.
- CEMÂ'A, Hâlid Mahmûd (2003). *Nahve Nazariyyetün Üslûbiyyetün ve Lisâniyyetün* [Bir Üslûp ve Dil Teorisine Doğru], Dimaşk: Dâru'l-Fikr.
- CHLOUPEK, Jan and NEKVAPIL, Jiří (eds.) (1993). *Studies in Functional Stylistics* [İşlevsel Üslûpbilim Üzerine İncelemeler], Prague: John Benjamins Publishing Company.
- CHRISTENSEN, Francis (1968). "The Problem of Defining a Mature Style" (Olgun Bir Üslûbu Tanımlama Sorunu), *English Journal*, Vol. 57, No. 4, April, pp. 572-579.
- CHRISTENSEN, Francis (2007). "The Problem of Defining a Mature Style" (Olgun Bir Üslûbu Tanımlama Sorunu), *Notes Toward A New Rhetoric: 9 Essays For Teachers* [Yeni Belâğata Yönelik Notlar: Öğretmenler İçin 9 Deneme], [Francis Christensen and Bonniejean Christensen], Third edit., USA: United States of Amerika, pp. 113-126.
- COLERIDGE, Samuel Taylor (1907). "On Style, 1818" (Üslûp Üzerine, 1818), *Theories of Stylistics* (Ed. Lane Cooper), New York: Macmillan, p. 206.
- COOPER, Lane (ed.) (1907). *Theories of Stylistics* [Üslûp Teorileri], New York: Macmillan.
- ÇALIŞKAN, Adem (2010). "Edebiyat Teorisi Üzerine-1: İlk Belirlemeler / On Literary Theory-1: Preliminary Orientations", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume. 3, Issue: 12, Summer, ss. 89-108.
- ÇETİŞLİ, İsmail (2008). *Edebiyat Sanatı ve Bilimi*, 1.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, 389 s.
- ÇIKAR, Mehmet Şirin (2005). "Temel Kavramları Bağlamında 'İlmu'l-Edeb' Terimi ve İçeriği", *Nüsha, Şarkiyat Araştırmaları Dergisi / A Journal of Oriental Studies*, Yıl: V, S. 19, Güz, ss. 47-56.
- ÇOBAN, Ahmet (1998). "Üslûp Araştırmalarında Terim Kargaşası ve Yöntemsizlik Sıkıntısı", *Elitsanat*, S. 1, Kasım.
- ÇOBAN, Ahmet (2004). *Edebiyatta Üslûp Üzerine (Sözün Tadını Dilde Duymak)*, 1.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, 140 s.
- DAN, Shen (1995/1998). *Literary Stylistics and Fictional Translation* [Edebî Üslûpbilim ve Kurmaca Çevirisi], Beijing: Peking University Press.
- DeVITO, Joseph A. (1967). "Style and Stylistics: An Attempt at Definition" (Üslûp ve Üslûpbilim: Tanımlamaya Bir Teşebbüs), *Quarterly Journal of Speech*, Vol. 53, Nu. 3, pp. 248-255.
- DHANAPAL, Saroja (2010). "Stylistics and Reader Response: An Integrated Approach to the Teaching of Literary Texts" (Üslûpbilim ve Okur Tepkisi: Edebî Metinlerin Öğretimine Bütünleşmiş Bir Yaklaşım), *Literacy Information and Computer Education Journal (LICEJ)*, Vol. 1, No. 4, December, pp. 233-239.
- DİVLEKÇİ, Celalettin (2007). "Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi (I)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 48, S. II, Ankara, ss. 117-133.
- DİVLEKÇİ, Celalettin (2008). "Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi (II)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 49, S. 1, Ankara, ss. 223-252.
- DOLEŽEL, Lubomír (1960). *O Stilu Moderní Česke Prózy* [Modern Çek Nesrinin Üslûbu Üzerine], Praque: V'stavba Tekstu, SAV.
- DOODY, Terrence (1974). "Hemingway's Style and Jake's Narration" (Hemingway Üslûbu ve Jake'in Öykülemesi), *The Journal of Narrative Technique*, Vol. 4, No. 3, September, pp. 212-225.
- DURMUŞ, İsmail (2012). "Üslûp", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 42, ss. 383-385.
- ELLIS, J.M. (1970). "Linguistics, Literature, and the Concept of Style" (Dilbilim, Edebiyat ve Üslûp Kavramı), *Word*, Nu. 26, pp. 65-78.
- EL-MESEDÎ, Abdüsselâm (1977). *El-Üslûbiyyetü ve'l-Üslûb* [Üslûpbilim ve Üslûp], Tunus: Dâru'l-Arabiyye li'l-Kitâb.
- EMİR, Sabahat (1978). "Üslûp Özellikleri", *Örneklerle Kompozisyon Yazma Sanatı*, 9.bs., İstanbul: Örs Matbaası, ss. 21-22.
- EMRE, İsmet (2012). *Edebiyat Bilimi: Teoriler, Yöntemler, Uygulamalar*, C. 1, 1.bs., Ankara: Anı Yayıncılık, 266 s.
- ENKVIST, Nils Erik (1964). "On Defining Style: An Essay in Applied Linguistics" (Üslûbu Tanımlama Üzerine: Uygulamalı Dilbilime Dair Bir Deneme), *Language and Language Learning* (Ed. John Spencer), London: Oxford University Press, ss. 3-56.
- ENKVIST, Nils Erik (1973). *Linguistic Stylistics* [Dilbilimsel Üslûpbilim], Hague: Mouton.
- ERDEN, Aysu (2001). "Biçembilim ve Yazınsal Eleştirisi", *Türkiye'de Eleştiri ve Deneme*, Ankara: Tömer Yayınları, ss. 47-56.
- ERDEN, Aysu (22.03.2013). "Dilbilimci, Sözeylem Araştırmacısı, Edebiyat Eleştirmeni ve Eleştirel Söylem Üzerine", <http://www.edebiyathaber.net/edebiyat-elestirisi-uzerine-aysu-erden-3/>.
- ERDEN, Aysu (2011). "Yazınsal Biçem, Biçemsel Yeti, Yöntem ve Çözümleme-I.Bölüm", *Hayal, Kültür, Sanat, Edebiyat Dergisi* [Dosya: Şiir ve Felsefe], S. 37, Nisan - Mayıs - Haziran.
- ERDEN, Aysu (2011). "Yazınsal Biçem, Biçemsel Yeti, Yöntem ve Çözümleme-II.Bölüm", *Hayal, Kültür, Sanat, Edebiyat Dergisi*, S. 38, Temmuz - Ağustos - Eylül.
- ERDEN, Aysu (2002). *Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştirisi*, İstanbul: Gendaş Kültür Yayınevi, 447 s.
- ERHAT, Azra (1937). "Üslûp İlminde Yeni Bir Usûl", *Romanoloji Semineri Dergisi*, S. 1, ss. 1-7.
- ERKMAN-AKERSON, Fatma (2010). *Edebiyat ve Kuramlar*, 1.bs., İstanbul: İthaki Yayınları, 256 s.
- FETHULLAH Ahmed Süleyman (1990). *el-Üslûbiyye: Medhalün Nazariyyetün ve Dirâsetün Tatbikiyyetün* [Üslûpbilim: Teoriye Giriş ve Uygulamalı Bir İnceleme], ? : Dâru'l-Fenniyye, 264 s.

- FİLİZOK, Rıza (2013). "Üslûbun Genel Özellikleri", "Üslûp Türleri / Üslûbun Özel Nitelikleri", *Eleştiri Kuramları* [Ed. Rıza Filizok – Eylem Saltık], 1.bs., Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, ss. 11-12, 12-13.
- FREEBORN, Dennis (1996). *Style: Text Analysis and Linguistic Criticism* [Üslûp: Metin Çözümlemesi ve Dilbilimsel Eleştiri], London: Palgrave, 294 p.
- FREEMAN, D.C. (1971). *Linguistics and Literary Style* [Dilbilim ve Edebî Üslûp], New York: Holt Rinehart & Winston, 491 p.
- GARİPOĞLU, Kemal (1989). *Örnekli Kompozisyon Bilgileri*, İstanbul: Serhat Kitap Yayın Dağıtım, 335 s.
- GENÇ, İlhan (2008). *Edebiyat Bilimi / Kuramlar – Akımlar – Yöntemler*, 3.bs., İzmir: Kanyılmaz Matbaası, 487 s.
- GRISEBACH, Manon Maren (1995). *Edebiyat Biliminin Yöntemleri*, [Çev. Arif Ünal], Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- GUIRAND, Pierre (1969). *Essais de Stylistique: Problemes et Methodes* [Üslûpbilim Üzerine Denemeler: Sorunlar ve Yöntemler], Paris: Klincksieck.
- GUIRAUD, Pierre (1963). *La Syntaxe du Français* [Fransızca Sözdizim], 2e éd., Paris: Presses Universitaires de France.
- GUTZEN, Dieter (1988). *Yazınbilime Giriş* [Çev.: M. Rıdvan Tatlıcı – Şener Bağ], Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 107 s.
- GÜVEN, Mine, K. İmer, A. Kocaman ve A. S. Özsoy (2001). *Dilbilim Sözlüğü*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- HALLIDAY, M.A.K. (1983). *The Language of Literature: A Stylistic Introduction to the Study of Literature* [Edebiyat Dili: Edebiyat İncelemesine Üslûpbilimsel Bir Yaklaşım], [Michael Cummings and Robert Simmons], Oxford: Pergamon Press.
- HARTMAN, R.R. and STORK, F.C. (1972). *Dictionary of Language and Linguistics* [Dil ve Dilbilim Sözlüğü], Essex: Applied Science.
- HAYNES, John (1995). *Style* [Üslûp], London: Routledge.
- HERTEG, Crina (03.01.2014). "Orientations in Modern Stylistics" (Modern Üslûpbilimde Yönelimler), http://www.uab.ro/reviste_recunoscuta/.../25.doc, p. 2.
- HOOVER, David L. (2006). *Approaches to Corpus Stylistics: The Corpus, The Computer and The Study of Literature* [Bütüncü Üslûpbilimine Yaklaşımlar: Bütüncü, Bilgisayar ve Edebiyat Araştırması], New York: Routledge Chapman & Hall, 256 p.
- HOUGH, Graham Goulden (1969). "Literary Stylistics: Methods and Problems / Statistical Methods" (Edebî Üslûpbilim: Metodlar ve Problemler / İstatistik Metodları), *Style and Stylistics* [Üslûp ve Üslûpbilim], London: Routledge and Kegan Paul, pp. 53-58.
- İBRAHİM Halil (1417 / 1997). *el-Üslûbiyye ve Nazariyyetü'n-Nass* [Üslûpbilim ve Metin Teorisi], Amman: Dâru'l-Fâris.
- JEFFRIES, Lesley and McINTYRE, Daniel (2010). *Stylistics* [Üslûpbilim], Cambridge: Cambridge Press.
- KAHRAMAN, Alim (2012). "Türk Edebiyatı(nda Üslûp)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 42, ss. 387-388.
- (KANSU) Neslihan Yetkiner, DUMAN, Derya (2009). *Yazın ve Değişim Araştırmaları*, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi, 479 s.
- KANTARCIOĞLU, Sevim (2009). *Edebiyat Akımları / Platon'dan Derrida'ya*, 1.bs., İstanbul: Paradigma Yayınları, 310 s.
- KAPLAN, Mehmet (1941). "Üslûba Dair", *Varlık, Milliyetçi ve Memleketçi Fikir Mecmuası*, Yıl. 9, C. 12, S. 202, 1 Aralık, 226-227.
- KAPLAN, Mehmet (1955). "Üslûba Dair", *İstanbul*, S. 4, Nisan.
- KAPLAN, Mehmet (1944). "Üslûp Nescinde Yenilik", *İstanbul*, S. 7, 1 Mart.
- KAPLAN, Mehmet (1946). "Üslûp ve Halk", *İstanbul*, 1 Ocak.
- KAPLAN, Mehmet (1977). *Lise 3 Edebiyat*, 1.bs., İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- KARAALIOĞLU, Seyit Kemal (trs.). "Üslûp / Üslûp Özellikleri", *Kompozisyon Sanatı: Konuşmak ve Yazmak*, 13.bs., İstanbul: İnkılap ve Aka, ss. 169-176, 171-176.
- KARAIŞMAILOĞLU, Adnan (2012). "Fars Edebiyatı(nda Üslûb)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 42, s. 386.
- KARAKÖSE, Saadet (2007). "XVII.Yüzyılda Nedimâne Bir Üslûp: Mâhir Divanı", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 22, Konya, ss. 145-166.
- KHADER, K. (18.06.2013). "History of Stylistics" (Üslûpbilimin Tarihi), <http://www.site.iugaza.edu.ps/kkader/files/2011/10/History-of-STYLE-1.pdf>.
- KLARER, Mario (1999). "b)Rhetoric and Stylistics" (Belağat ve Üslûpbilim), *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], New York: Routledge, p. 76.
- KOMİSYON (1969). "Üslûp", *Meydan Larousse: Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*, Teda-Zyth, İstanbul: Meydan Yayınevi, C. 12, s. 488.
- KÜLEBİ, Cahit (1979). "Biçem [Şiirde Edâ/Üslûp]", *Yusuçuk*, S. 7, Temmuz.
- LANG, Berel (1987). *The Concept of Style* [Üslûp Kavramı], Ithaca: Cornell University Press.
- LEECH, Geoffrey and SHORT (1994). Michael, *A Glossary of Contemporary Literary* [Çağdaş Edebî Ek Sözlük], New York: Routledge.
- LEECH, Geoffrey and SHORT, Michael (2007). *Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose* [Kurmada Üslûp: İngiliz Kurmaca Nesrine Dilbilimsel Bir Giriş], New York: Longman, 404 p.
- MALMKJÆR, Kirsten (ed.) (2010). "Stylistics" (Üslûpbilim), *The Routledge Linguistics Encyclopedia* [Routledge Dilbilim Ansiklopedisi], Third edit., London and New York: Routledge, p. 517
- MAYBIN, J. and PEARCE, M. (2006). "Literature and Creativity in English" (Edebiyat ve İngilizcede Yaratıcılık), *The Art of English Literary Creativity* [İngiliz Edebî Yaratıcılık Sanatı], [Eds. S. Goodman and K. O' Holloran], London: Routledge and Open University Press, p. 6.

- MENEMENLİZÂDE Mehmed Tâhir (1314/1898). *Osmânî Edebiyatı*, [İstanbul]: [Kasbâr] Matbaası.
- MENEMENLİZÂDE Mehmet Tâhir (2013). *Osmanlı Edebiyatı –Belâğat-*, [Haz. M. Fatih Köksal –Vedat Ali Tok], Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları, 304 s.
- MISSIKOVA, Gabriela (2003). *Linguistic Stylistics* [Dilbilimsel Üslûpbilim], Nitra: Univerzita Konstantina Filozofa, Filozofická Fakulta, 126 p.
- MITTERAND, Henri (1982). “Stylistique” (Çev. Şerif Aktaş), *Doğuş Edebiyat, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Yıl: 3 S. 7, Ekim, ss. 29-31.
- MITTERAND, Henri (1982). “Tekevvünî (Oluşumcu) Stilistik” (Çev. Şerif Aktaş), *Doğuş Edebiyat, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Yıl: 3, S. 9, Aralık, ss. 28-31.
- MİHAYLOV, M. (1990). *Azerbaycan Dilinin Üslûbiyatı*, Bakü: Azerbaycan SSR İlimler Akademisi Neşriyatı, 148 s.
- MÎSÂL Âsî - EMÎL Bedî Ya’kûb (1987). *el-Mu’cemü’l-Mufasssal fî’l-Luğa ve’l-Edeb*, Beyrut: ?, C. 1, ss. 98-99.
- MUHAMMED Abdülmuttalib (1994). *el-Belâğat ve’l-Üslûbiyye* [Belâğat ve Üslûpbilim], Kahire: eş-Şeriketü’l-Mısriyyetü’l-Âlemiyetü Li’n-Neşr.
- MUHYİDDİN Osman Muhsib (1431 / 2011). *el-Üslûbiyyâtü’l-Edebiyye* [Edebî Üslûpbilim], Riyad: Camiatü’l-Melik Suud, 476 s.
- MURRY, John Middleton (1922). *The Problem of Style* [Üslûp Sorunu], H. Mildorf, London: Oxford University Press.
- MURTAZA, Ghulam and QASMÎ, Noor ul Qamar (2013). “Style and Stylistics: An Overview of Traditional and Linguistic Approaches” (Üslûp ve Üslûpbilim: Geleneksel ve Dilbilimsel Yaklaşımlara Genel Bir Bakış), *Galaxy: International Multidisciplinary Research Journal*, Vol. 2, Nu. 3, May, pp. 1-11.
- NIAZI, Nozar – GAUTAM, Rama (2010). *How To Study Literature: Stylistic And Pragmatic Approaches* [Edebiyat Nasıl İncelenmeli: Üslûpbilimsel ve Edimbilimsel Yaklaşımlar], New Delhi: Raj Press, 217 p.
- NORGAAD, Nina – BUSSE, Beatrix and MONTORO, Rocio (eds.) (2010). “Introduction / What is Stylistics?” (Giriş / Üslûpbilim Nedir?), “Corpus Stylistics” (Bütüncü Üslûpbilimi), “Functionalist Stylistics” (İşlevselci Üslûpbilim), *Key Terms in Stylistics* [Üslûpbilimde Anahtar Terimler], New York: Continuum International Publishing Group, pp. 1, 9-11, 25-26.
- ODACI, Serdar (ed.), *Üniversiteler İçin Dil ve Anlatım*, 2.bs., Palet Yayınları, Konya, 2009, 604 s.
- OGUSIJI, Ayo ... (2012). “ENG 434 Literary Stylistics”, *School of Arts and Social Sciences / National Open University of Nigeria*, Lagos: ?, pp. 23-28.
- OHMANN, Richard M. (2004). “Üslûp Çözümlemelerine Giriş”, *Roman Teorisi*, [Ed. Philip Stevick, Çev. Sevim Kantarcıoğlu], 2.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, ss. 192-206.
- ONAL, Mehmet (2008). “Edebî Dil ve Üslûp”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 36, Erzurum, ss. 23-47.
- ÖZDEMİR, Emin (2002). “Özanlatı ya da Biçem”, *Dilin Öte Yakası: Eleştirel Denemeler*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 299 s.
- ÖZDEMİR, Emin (1981). “Özanlatı”, *Sanat Olayı*, S. 10, Ekim.
- ÖZDEMİR, Emin (1983). *Yazı ve Yazımsal Türler*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- ÖZÖN, Mustafa Nihat (1954). “Üslûp”, *Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü*, 1.bs., İstanbul: İnkılap Kitabevi, ss. 282-283.
- ÖZÜNLÜ, Ünsal (2011). “Değiş Türlerine Yeniden Bir Bakış”, *Sakarya Üniversitesi 11.Uluslararası Dil-Yazın-Değişibilim Sempozyumu (Gönüllük ve Hoşgörü)*, 13-14 Ekim.
- ÖZÜNLÜ, Ünsal (1979). “Değişibilim Alanları”, *Genel Dilbilim Dergisi*, Ekim, ss. 5-13.
- ÖZÜNLÜ, Ünsal (2001). *Edebiyatta Dil Kullanımları*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- POSPELOV, Gennady (2005). *Edebiyat Bilimi* [Çev. Yılmaz Onay], 2.bs., İstanbul: Evrensel Basın Yayın, 592 s.
- PRAKÂSAM, Vennelakanti (1982). *Functional Stylistics: Theory & Practice* [İşlevsel Üslûpbilim: Teori ve Uygulama], Indian Institute of Language Studies, 75 p.
- QUENEAU, Raymond (2003). *Biçem Araştırmaları* [Çev.: Armağan Ekici], 1.bs., İstanbul: Sel Yayıncılık, 140 s.
- RALEIGH, Walter (1987). *Style* [Üslûp], New York: Edward Arnold.
- RECAİZADE M. Ekrem (2011). *Ta’lîm-i Edebiyat* [Haz. Murat Kaciroğlu], 1.bs., Sivas: Asitan Yayıncılık, 366 s.
- RECÂİZÂDE Mahmud Ekrem (1299). *Ta’lîm-i Edebiyat*, İstanbul: Mihrân Matba’ası, 397 s.
- RICHARDSON, Peter, *Style: A Pragmatic Approach* [Üslûp: Pragmatik Bir Yaklaşım], Allyn & Bacon, Boston, 1998.
- RIFFATERRE, M. (1962). “The Stylistic Function” (Üslûpbilimsel İşlev), *Proceedings of the 9th International Congress of Linguistics* [9’uncu Uluslararası Dilbilim Kongresi Bildirileri], Mouton: The Hague, Mouton içinde.
- RIFFATERRE, Michael (1971). *Essais de Stylistique Structurale* [Yapısal Üslûpbilim Üzerine Denemeler], Paris: Fşammarion.
- RİFAT, Mehmet (2004). “Azra Erhat’ın Bir Yazısı: “Üslûp Biliminde Yeni Bir Yöntem””, *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1166, Kasım, ss. 57-59.
- RİFAT, Mehmet (2004). “Leo Spitzer: Yazımsal Eleştiride Biçem Araştırmaları”, *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1165, Ekim, ss. 68-71.
- SAKALLI, Cemal (2005). “Yazınlararası Biçem Alımlamaları (Vladimir Nabokov ve Oğuz Atay Örneğinde)”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 22, S. 2, Ankara, ss. 173-186.
- SÂLİH Fazl (1992). *’İlmü’l-Üslûb: Mebâdi’uhu ve İcrâ’âtuhu* [Üslûpbilim: İlkeleri ve Uygulamaları], Kâhire: Mü’essesetü’l-Muhtâr li’n-Neşr ve’t-Tevzî’.
- SCHOPENHAUER, Arthur (16.06.2012) “Art of Literature: On Style” (Edebiyat Sanatı: Üslûp Üzerine”, <http://www.readbookonline.net/readOnline/22594> .
- SCHOPENHAUER, Arthur (2008). *Parerga İle Paralipomena* [Çev. Levent Özşar], İstanbul: Biblos Kitabevi Yayınları.
- SCHOPENHAUER, Arthur (1851). *Parerga und Paralipomena*, 2 vols., Berlin: Hayn.
- SEIDLER, Herbert (1953). *Allgemeine Stilistik* [Genel Üslûpbilim], Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 336 s.

- SHORT, Michael (1995). "Understanding Conversational Undercurrents in 'The Ebony Tower' by John Fowler" (John Fowler'ın 'The Ebony Tower'ında Konuşmaya Özgü Gizli Etkiyi Anlamak), *Twentieth-Century Fiction: From Text to Context* [Yirminci Yüzyıl Kurmacası: Metinden Bağlama], [Eds. Peter Verdonk and Jean Jacques Weber], New York: Routledge, p. 53.
- SIMPSON, Paul (2004). *Stylistics: A Resource Book for Students* [Üslûpbilim: Öğrenciler İçin Kaynak Kitap], New York: Routledge, XIV+247 s.
- SOLOK, Cevdet Kudret (1980). "Üslûp", *Örneklerle Edebiyat Bilgileri*, 1.bs., İstanbul: İnkılap ve Aka Basımevi, C. 1, ss. 511-519.
- SONTAG, Susan (1965). "On Style" (Üslûp Üzerine), *Partisan Review*, No. XXXII, pp. 543-560.
- SOWINSKI, Bernhard (1991). *Stilistik: Stiltheorien und Stilanalysen* [Üslûpbilim: Üslûp Teorisi ve Üslûp Çözümlemesi], Stuttgart – Weimar: J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, 247 s.
- SÖZER, Önay (1978). "Üslûp Deneyi", *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi* [Anlatım Özellikleri Özel Sayısı], C. 38, S. 323, Ağustos, ss. 283-285.
- STOCKWELL, Peter and WHITELEY, Sarah (eds.) (2013). *The Cambridge Handbook of Stylistics* [Cambridge Üslûpbilim El Kitabı], Cambridge: Cambridge University Press.
- SÜLEYMAN Fehmi (2004). *Edebiyat* [Yayına haz. Ali Yıldırım], Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları, 311 s.
- SÜLEYMAN Fehmi (1320). *Edebiyyât, Dersa'âdet: Hilâl Matbaası*.
- ŞÜKRÎ Muhammed Ayyâd (1402 / 1982). *Medhalün ilâ 'İlmi'l-Üslûb* [Üslûpbilime Giriş], Riyad: Dâru'l-Ulûm.
- TAHİR-ÜL Mevlî (1973). "Üslûb", *Edebiyat Lügatı* [Neşre haz.: Kemal Edip Kürkçüoğlu], 1.bs., İstanbul: Enderun Kitabevi, ss. 177-178.
- TOOLAN, Michael J. (1990). *The Stylistics of Fiction: A Literary-Linguistic Approach* [Kurmacanın Üslûpbilimi: Bir Edebî-Dilbilimsel Yaklaşım], London: Routledge.
- TURAL, S. – ULUSOY, A. – SALMANOV, Ş. (2003). "Edebiyat Bilimi", *Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, C. 2, ss. 285-287.
- TURAL, Sadık K. (1980). "Edebiyat Sahasının İlimleşmesi Kavramlar ve Tarifler", *Millî Eğitim Kültür Dergisi*, S. 6, Mart, ss. 12-25.
- TURAL, Sadık (1993). *Edebiyat Bilimine Katkılar*, Ankara: Ecdad Yayınları.
- TUTAŞ, Nazan (2006). "Yazınsal Metinlerde Biçembilimsel İnceleme", *Littera, Edebiyat Yazıları*, C. 19, Aralık, ss. 169-180.
- UÇAN, Hilmi (2004). *Edebiyat Bilimi ve Eleştiri*, Ankara: Hece Yayınları, 256 s.
- ULLMANN, Stephen (1964). *Language and Style: Collected Papers* [Dil ve Üslûp: Bütün Tebliğleri], New York: Basil Blackwell.
- UNAUTHOR (02.06.2013) "2.2.Tasks of Stylistics" (2.2. Üslûpbilimin Görevleri", <http://menku.baidu.com/view/86c98836eefdc8d376ee32ea.html> ; http://www.chinadmd.com/file/icpcvveu6wxc3xvucaawwu6_3.html , 03.07.2013.
- UNAUTHOR (02.07.2013). "2.5.Role and Significance of Stylistic Research" (Üslûpbilim Araştırmasının Rolü ve Önemi), <http://menku.baidu.com/view/86c98836eefdc8d376ee32ea.html> ; http://www.chinadmd.com/file/icpcvveu6wxc3xvucaawwu6_3.html , 03.07.2013.
- VARDAR, Berke (1988). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: ABC Yayınevi.
- VERDONK, Peter (2002). *Stylistics* [Üslûp], Oxford: Oxford University Press, 124 p.
- VINOGRADOV, Viktor (1995). "Biçembilimin Görevleri Üstüne", *Yazın Kuramı / Rus Biçimcilerinin Metinleri* [Çev.: Mehmet Rifat – Sema Rifat], 1.bs., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, ss. 94-98.
- WALES, Katie (2001). *A Dictionary of Stylistics* [Üslûpbilim Sözlüğü], 2nd edit., Harlow: Longman.
- WEBER, Jean Jacques (1992). *Critical Analysis of Fiction* [Kurmacanın Eleştirel Çözümlemesi], Amsterdam: Rodopi.
- WELLEK, René (1979). "Biçembilgisi, Şiir Sanatı ve Eleştiri" (Çev. Ahmet Kocaman), *Türk Dili, Aylık Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 11, S. 339, Aralık, ss. 338-347.
- WIDDOWSON, H. G. (1975). *Stylistics and the Teaching of Literature* [Üslûpbilim ve Edebiyat Öğretimi], London: Longman Publishing Group, 128 p.
- WIKIPEDIA (08.06.2012). "Stylistics (Literature)" (Üslûpbilim (Edebiyat))", [http://en.wikipedia.org/wiki/Stylistics_\(literature\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Stylistics_(literature)).
- WIMSATT, W. K. (1941). "Introduction / Style as Detail of Meaning" (Giriş / Anlamın Detayı Olarak Üslûp), *The Prose Style of Samuel Johnson* [Samuel Johnson'ın Nesir Üslûbu], New Haven: Yale University Press, p. 9 ve devamı.
- YENER, Cemil (1959). "Üslûp ve Sanatçı", *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 8, S. 91, Nisan, ss. 367-369.
- YETİŞ, Kazım (1997). "Hâlid Ziya Uşaklıgil'in Bilinmeyen Bir Eseri", *İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 27, İstanbul, ss. 311-392.
- YILDIZ, Cemal (1991). *Üslûp ve Üslûp İnceleme Metodları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 108 s.
- YUAN, Qian (2006). *Stylistics: A Coursebook for Chinese EFL Student* [Üslûpbilim: Çin EFL Öğrencisi İçin Ders Kitabı], Beijing: Foreign Language Teaching and Research Press.
- ZHANG, Zhiqin (2010). "The Interpretation of a Novel by Hemingway in Terms of Literary Stylistics" (Edebî Üslûpbilime Göre Hemingway'in Bir Romanının Yorumlanması), *The International Journal of Language Society and Culture*, Issue: 30, pp. 155-161.
- ZIFF, Larzer (1979). "The Social Basis of Hemingway's Style" (Hemingway Üslûbunun Toplumsal Temeli), *Poetics*, Vol. 7, January, pp. 417-423.